

The ‘historical’ collection of fossil invertebrates from Lower Palaeozoic deposits of the Bohemian Massif (Czech Republic) as an object of scientific and cultural heritage

Galina Anfimova

National Museum of Natural History, NAS of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

article info

key words

Bohemian Massif, Lower Palaeozoic, museum collections, Jan Krejčí, trilobites, Hieronymus Joseph Zeidler

correspondence to

Galina Anfimova; National Museum of Natural History NAS of Ukraine, 15 Bohdan Khmelnytsky Street, Kyiv, 01054 Ukraine;
Email: anfimova77@ukr.net;
orcid: 0000-0002-6814-8349

article history

Submitted: 19.04.2022. Revised: 22.06.2022. Accepted: 30.06.2022

cite as

Anfimova, G. 2022. The ‘historical’ collection of fossil invertebrates from Lower Palaeozoic deposits of the Bohemian Massif (Czech Republic) as an object of scientific and cultural heritage. *GEO&BIO*, 22: 3–28. (In Ukrainian, with English summary)

abstract

The year 2022 marks the 95th anniversary of the foundation of the Geological Museum, the predecessor of the Department of Geology of the National Museum of Natural History NAS of Ukraine. However, the origins of its collections date back to the 19th century. The aim of the article is the ancient regional paleontological collection, which consists of fossil remains of various systematic groups of fauna and flora from the Lower Palaeozoic of the Bohemian Massif (Czech Republic) and is stored under #582. Various aspects of its value, primarily scientific and historical, were identified and characterised. The territory from which the collection originates is recognised as key in the knowledge of stratigraphy and palaeontology of the Lower Palaeozoic. The temporal range of fossils in the collection is Middle Cambrian to Middle Devonian. Fossil remains were collected from 45 localities, of which 2 are Cambrian, 15 are Ordovician, 16 are Silurian, and 12 are Devonian. The collection consists of two parts. The first contains 545 specimens of trilobite fossil remains. Trilobites in the collection are represented by all (11) currently known orders, 29 families, 105 genera, and 140 species (138 species according to the modern classification). The second part of the collection consists of 325 specimens of representatives of other characteristic faunal groups of the Lower Palaeozoic of the Bohemian Massif. This fauna associated with trilobites is represented in the collection by eight phyla (cnidarians, arthropods, molluscs, bryozoans, brachiopods, echinoderms, semichordates, and chordates) and 23 classes. The systematic composition of the second (non-trilobite) part of the collection includes more than 100 (!) species. A systematic catalogue of the collection, demonstrating its significant taxonomic diversity, has been compiled. The owner of the collection was the Mineralogical Cabinet of St. Volodymyr Imperial University of Kyiv, to which ‘the collection of Bohemian Silurian fossils’ in the amount of 1051 specimens arrived in 1874 ‘from the Bohemian Museum with the help of Prof. Jan Krejčí’ by purchase. The collection has an important scientific, educational, exhibitional, and historical value. Individual groups of the fauna of the collection are subject to revision and may become the object of research in numerous scientific works.

© 2022 G. Anfimova; Published by the National Museum of Natural History, NAS of Ukraine on behalf of GEO&BIO. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY-SA 4.0), which permits unrestricted reuse, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

«Історична» колекція викопних безхребетних з нижньопалеозойських відкладів Богемського масиву (Чехія) як об'єкт наукової та культурної спадщини

Галина Анфімова

Резюме. 2022 р. виповнюється 95 років з моменту заснування Геологічного музею, наступником якого є Відділ геології Національного науково-природничого музею НАН України. Проте витоки формування зібрання сягають XIX століття. Об'єктом написання статті виступила старовинна регіональна палеонтологічна колекція, що складається з викопних решток різних систематичних груп фауни та флори нижньопалеозойського віку Богемського масиву (Чехія) та зберігається за № 582. Виявлено та охарактеризовано різні аспекти її цінності, насамперед, наукової та історичної. Територія, з якої походить колекція, визнана ключовою у пізнанні стратиграфії та палеонтології нижнього палеозою. Віковий інтервал фосилій у колекції: середній кембрій — середній девон. Викопні рештки зібрано з 45 місцезнаходжень, з яких кембрійських — 2, ордовіцьких — 15, силурійських — 16, девонських — 12. Колекція складається із двох частин. Перша містить викопні рештки трилобітів у кількості 545 одиниць зберігання. Трилобіти в колекції представлені всіма (11) відомими на сьогоднішній день рядами, 29 родинами, 105 родами та 140 видами (за сучасною класифікацією — 138 видами). Друга частина складається з 325 облікових одиниць, що є представниками інших характерних груп фауни нижнього палеозою Богемського масиву. Ця супутня трилобітам фауна представлена в колекції вісьмома типами (кнідарії, членистоногі, молюски, моховатки, брахіоподи, голкошкіри, напівхордові, хордові) і належить до 23 класів. Систематичний склад другої (нетрилобітової) частини колекції включає понад 100(!) найменувань видів. Складено систематичний каталог колекції, що демонструє її значне таксономічне різноманіття. Власником колекції був Мінералогічний Кабінет Імператорського університету Святого Володимира, до якого «колекція богемських силурійських скам'янілостей» у кількості 1051 екземплярів надійшла у 1874 р. «з Богемського Музею за допомогою професора Яна Крейчі» шляхом покупки. Колекція має значну наукову, освітню, експозиційну та історичну цінність. Окремі групи фауни колекції підлягають ревізії і можуть виступити об'єктом дослідження численних наукових робіт.

Ключові слова: Богемський масив, нижній палеозой, музейні колекції, Ян Крейчі, трилобіти, Ієронім Йозеф Зейдлер.

Адреса для зв'язку: Галина Анфімова; Національний науково-природничий музей НАН України; вул. Богдана Хмельницького 15, Київ, 01054 Україна; Email: anfimova77@ukr.net; orcid: 0000-0002-6814-8349

Вступ

2022 року виповнюється 95 років з моменту заснування академічного Геологічного музею (оригінальна назва: «Національний геологічний музей України»), наступником якого є Відділ геології Національного науково-природничого музею НАН України (ННПМ НАНУ). Протягом всього його існування основними напрямками роботи є вивчення і збереження геологічних колекцій та поширення інформації щодо них.

Основу колекційного фонду музею, створеного в 1927 р., склали колекції Геологічного кабінету, організованого в 1920 р. при Українській Академії наук (УАН), та Геологічного кабінету Університету Св. Володимира, заснованого в 1834 р. Отже, витоки формування зібрання сягають першої половини XIX століття, а його вік становить майже 200 років.

Геологічні колекції, що складають сучасний фонд Відділу геології, є одночасно пам'ятками природи та культури. Природними — оскільки документують природні процеси, що відбувалися у минулому. Підставами для віднесення цих колекцій до об'єктів культурної спадщини та наукової, зокрема, є те, що зразки вилучені дослідником з геологічного середовища, оброблені ним з подальшою публікацією результатів досліджень та поміщені у сформовану ним колекцію. Наукові публікації та колекції до них є упредметненим результатом наукових досліджень.

Одним з аспектів дослідження пам'яток є з'ясування їхньої цінності: наукової, просвітницької, історичної, меморіальної, експозиційної, естетичної тощо. Це слугує справі збереження пам'яток, а також їхньої популяризації. Виявлення та обґрунтування значущості колекцій також може бути аргументом для виділення додаткового фінансування на дослідження і заходи щодо забезпечення збереження колекцій для майбутніх поколінь науковців.

Тип та профіль музею визначили склад колекційного фонду Відділу та характер робіт із колекціями, насамперед, як об'єктами наукових геологічних досліджень. Разом з тим, чим старіше музейне зібрання, тим насиченішою є його історія, і, як наслідок, вища його історична цінність. Історична цінність колекції також визначається її причетністю до історичної події або особи. З'ясування історичної цінності колекції сприяє підвищенню її значущості в цілому, тому історичний аспект вивчення колекції набуває особливого значення. На жаль, виявленню історичної цінності колекцій в академічних музеях геологічного профілю не приділялося належної уваги. В результаті вивчення історії колекційного фонду Відділу геології виявлено історичну цінність низки колекцій, обґрунтовано їхнє віднесення до «історичних».

Цінним раритетом палеонтологічного зібрання Відділу геології є старовинні зарубіжні колекції. Одна з них — регіональна палеонтологічна колекція, що складається з викопних решток різних систематичних груп фауни та флори раннього палеозою чеської частини Богемського масиву та зберігається за № 582 — виступила об'єктом написання статті.

Мета статті — обґрунтування наукової та історичної цінності колекції як пам'ятки/об'єкта природної та культурної спадщини.

Матеріали і методи

Під час написання статті застосовано, насамперед, методичні та технічні прийоми музейної роботи. Також залучені методи: статистичний, історичний, сучасних інформаційних технологій, а також порівняння, опису, аналізу та інші загальнонаукові методи.

Проведено наукову інвентаризацію та каталогізацію колекції. Складено її систематичний, віковий та географічний каталоги.

Колекція, що має 150-річну історію існування, передавалася з однієї установи в іншу, була об'єктом розподілу між ними, зазнала багаторазових переміщень, що неминуче призводило до втрати як окремих предметів, так і інформації про них. Зважаючи на це, здійснено зіставлення предметів колекції записам в етикетках та зображенням видів у літературних джерелах та електронних базах даних на предмет відповідності. Як буде показано нижче, колекція збиралась слідами наукових досліджень видатного вченого Йоахіма Барранда. Отже, зіставлення проводилось з використанням, насамперед, багатотомної праці «*Système silurien du centre de la Bohême*» Й. Барранда та його послідовників, який видано у 1852–1911 рр., та інших. Джерела розміщено на інтернет-ресурсі BHL (Biodiversity Heritage Library). Опис трилобітів, інших артропод, риб подано в томі I [Barrande 1852 a, 1852 b, 1872], головоногих — у томі II [Barrande 1865, 1866, 1868, 1870], конулярій, молюсків тентакулітів та хіолітів — томі III [Barrande 1867], гастропод — томі IV [Barrande & Perner 1903, 1907, 1911], брахіопод — томі V [Barrande 1879 a, 1879 b], бівальвій — томі VI [Barrande 1881 a, 1881 b, 1881 c, 1881 d], голкошкірих — томах I, VII [Barrande 1872, Barrande *et al.* 1899], моховаток та коралів — томі VIII [Barrande & Pošta 1894, 1902], граптолітів — у [Perner 1894, 1897, 1899]. З моменту створення Баррандом та його послідовниками описів таксонів у систематиці відбулися зміни, нагромадилось багато синонімів. Тому за допомогою сучасних електронних баз даних^{4,5} встановлено реєстрові (базові) назви таксонів.

Серед інформації та документації щодо даної колекції у Відділі геології маємо лише запис у старій Книзі надходжень та етикетаж. З метою з'ясування деталей надходження колекції до музею проведено пошукову роботу у Державному архіві м. Києва, встановлено час та

¹ *Système silurien du centre de la Bohême*. BHL (Biodiversity Heritage Library) (web-site): <https://www.biodiversitylibrary.org/bibliography/14776>. DOI: <https://doi.org/10.5962/bhl.title.14776>

² *Etudes sur les graptolites de Boheme*. BHL (Biodiversity Heritage Library) (web-site): <https://www.biodiversitylibrary.org/bibliography/100697>. DOI: <https://doi.org/10.5962/bhl.title.100697>

³ BHL (Biodiversity Heritage Library). Режим доступу: <https://www.biodiversitylibrary.org/>

⁴ BioLib (Biological Library) (web-site). Режим доступу: <https://www.biolib.cz/en/main/>

⁵ Fossilworks: Gateway to the Paleobiology Database (web-site). Режим доступу: <http://www.fossilworks.org/>

обставини надходження колекції, що є юридично важливою обставиною. На жаль, на етикетках не позначено автора первісних визначень викопних решток колекції.

Можна припустити, що первинні визначення здійснені чеським професором Яном Крейчі, який передав колекцію до Києва. Ревізовані визначення є приблизними.

Характеристика території, з якої походить колекція

Богемський масив є крайнім східним блоком герцинського орогену, покритого мезо-кайнозойським чохлам Західно-Європейської платформи. Це одиниця, що включає чотири основні фрагменти земної кори (террейни), які виникли у пізньому неопротерозої: Молданубікум, Богемікум, Саксотюрінгікум та Моравосілезікум. Ці фрагменти були з'єднані під час герцинської континентальної колізії та містять породи протерозою, палеозою та мезо-кайнозою [Fatka 2006; Bruthansova 2007].

Викопні рештки, що представлені в колекції, зібрані зі структурної одиниці Богемікум (Тепла-Баррандієн), яка знаходиться в центрі Богемського масиву та є областю розвитку неметаморфізованих, слабо деформованих порід протерозою та нижнього палеозою. Відповідно до новітніх уявлень, дана одиниця складається з осадово-вулканічних комплексів трьох накладених один на одного басейнів, кожен з яких є окремим тектоно-стратиграфічним мегациклом: докембрійським, кембрійським і ордовицько-середньодевонським [Fatka 2006; Bruthansova 2007]. Під час герцинського орогенезу (девон-ранній триас) нижньопалеозойські товщі Баррандієну разом із породами докембрійського фундаменту були зім'яті в складки, розламані, піднесені, а потім зруйновані.

Картосхему розповсюдження нижньопалеозойських відкладів Баррандієну — території, з якої походить колекція, — подано на рис. 1.

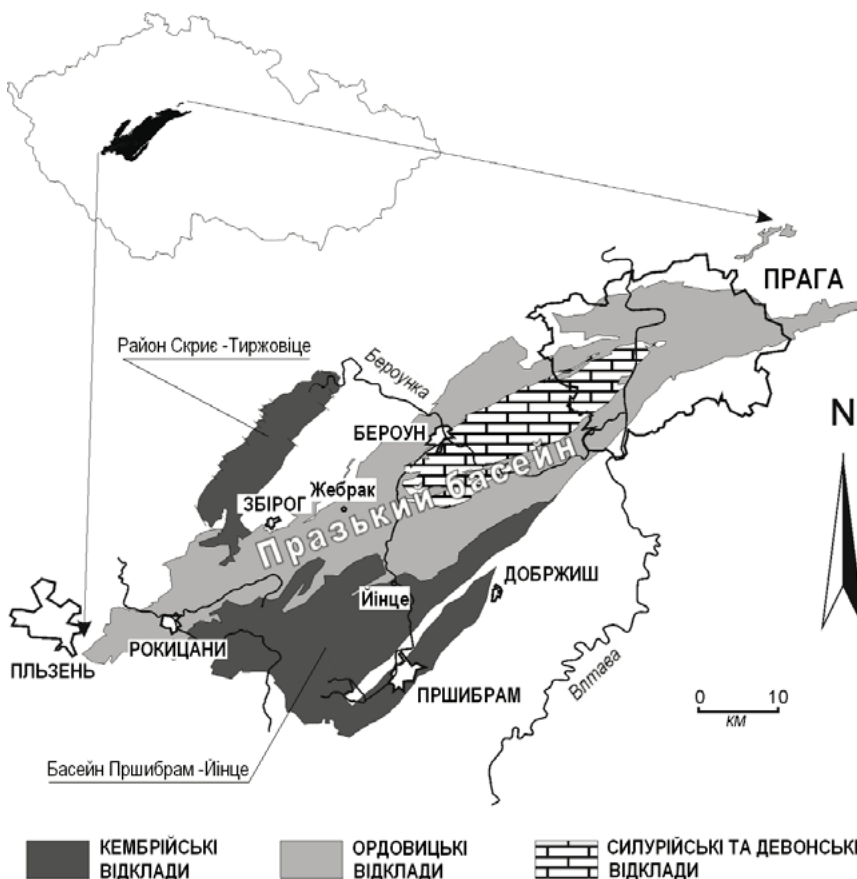

Рис. 1. Картосхема розповсюдження нижньопалеозойських відкладів Баррандієну (складено за [Bruthansova 2007], зі змінами).

Fig. 1. Sketch-map of the distribution of Lower Paleozoic deposits in the Barrandian area (compiled after [Bruthansova 2007] with modifications).

Зразки колекції — осадові породи, що містять фосилії, — певною мірою репрезентують нижньопалеозойський розріз Богемського масиву, що має високу наукову значущість. Нижче наведено короткий огляд зведеного нижньопалеозойського розрізу Богемського масиву (у межах структурної одиниці Тепла-Баррандієн) (за даними літературних джерел) [Fatka 2006, Bruthansova 2007].

Найдавніші породи території були сформовані протягом докембрійського тектоно-стратиграфічного мегациклу та представлені граувакками, алевролітами, аргілітами, конгломератами та спілітовими вулканітами загальною потужністю кілька метрів. Ці породи не містять макрофосилій.

Відклади кембрійського мегациклу збереглися у двох окремих районах: у басейні Пршибрам–Йінце та в районі Скриє–Тиржовіце. Відклади Пршибрам–Йінце характеризуються переважанням континентальних фацій (переважно озерні та річкові відклади) сумарною потужністю до 2 тис. м. Час осадконакопичення тут — ранній–середній кембрій. На відміну від Пршибрам–Йінце, відклади кембрійського мегациклу в районі Скриє–Тиржовіце є морськими за походженням та характеризуються значно меншою потужністю (до 200 м), їх вік обмежений середнім кембрієм. Літологічний склад порід Пршибрам–Йінце та Скриє–Тиржовіце є подібним. Відклади складені кремнисто-уламковими породами: конгломератами, грауваковими пісковиками, кварцитами, сланцями, що перекриваються вулканічними породами пізнього кембрію.

Територія поширення відкладів ордовицько–девонського тектоно-стратиграфічного мегациклу (що слідував за кембрійським) позначається як Празький басейн. Осадкоутворення протягом ордовику–середнього девону тут було безперервним.

Ордовицький розріз Празького басейну характеризується переважанням кремнисто-уламкових порід, а також чергуванням сланцевих та піщанистих фацій. Нижня частина розрізу складена конгломератами, діктіонемовими сланцями та пісковиками, які догори змінюються чорними алевритистими сланцями з лінзовидними залізородними тілами. У розрізі присутні вулканіти: базальти, гіалокласти та туфи. Відклади ордовику Празького басейну несуть сліди регресії морського басейна, спричиненої евстатичним пониженням рівня Світового океану внаслідок пізньоордовицького зледеніння. Максимальна потужність відкладів сягає 2500 м. Ордовицькі відклади Празького басейну поділені на сім серій, дванадцять світ. Фауна належить до «середземноморської провінції» / «південного (богемського) типу» і близька за систематичним складом до фауни інших пригондванських територій (Іспанії, Франції, Сардинії та Карнійських Альп).

Розріз силуру Празького басейну є повним, недислокованим, містить багату та різноманітну фауну. У його нижній частині переважають чорні граптолітові сланці, у верхній представлені вапняки. Також наявні вулканічні породи. Силурійські відклади формувалися в теплому мілководному морі субтропічного поясу. Потужність сягає 450 м.

У девонському розрізі Празького басейну домінують вапняки: мілководні криноїдні та більш глибоководні мікритові. Вінчають розріз флішові відклади. Потужність порід девону становить 500 м. Седиментація в Празькому басейні протягом девону відбувалася в умовах мілкого моря тропічного поясу.

Отже, у геологічній будові території, з якої було зібрано колекцію, беруть участь породи докембрію, кембрію, ордовику, силуру, девону. Перевагою нижньопалеозойського розрізу Богемського масиву для наукових досліджень є те, що наявні породи нижнього палеозою не метаморфізовані, містять дуже багату та різноманітну фауну, слабо деформовані та представлені мілководно-морськими відкладами. У літологічному відношенні відклади нижнього палеозою, що складають розріз, до середини силуру характеризуються переважанням кремнисто-уламкових порід, а вище — карбонатних.

Територія, з якої походить колекція, визнана ключовою у пізнанні стратиграфії та палеонтології нижнього палеозою [Chlupáč 1999, Bruthansova 2007]. Тут, завдяки добрій вивченості, повноті послідовності нормально-морських відкладів з різноманітною бентосною та пелагічною фауною силуру–нижнього девону встановлено кілька еталонних розрізів міжнародного значення: три стратотипи підрозділів (пржидольського відділу силуру, лохковського, празького ярусів девону) і три стратотипи границь підрозділів (точок глобальних стратотипів границь (GSSP) — «золотих цвяхів»).

Опис зведеного розрізу нижнього палеозою увійшов до підручників, виданих ще наприкінці XIX–початку XX ст. [Inostrantsev 1903; Mikhailovsky 1913; Borisyak 1935], а його фауну було виділено в «південний» (богемський) тип.

Характеристика колекції

Спираючись на авторські етикетки, можна стверджувати, що колекція спочатку складалася з 1050 одиниць зберігання. З них на сьогодні збереглося 870 одиниць зберігання.

Колекція складається з двох частин. Перша містить викопні рештки трилобітів у кількості 545 одиниць зберігання. Друга частина складається з 325 облікових одиниць, що є представниками інших характерних груп фауни нижнього палеозою Богемського масиву. Віковий інтервал фосилій у колекції охоплює середній кембрій–середній девон. Викопні рештки зібрано з 45 місцезнаходжень, з яких кембрійських — 2, ордовіцьких — 15, силурійських — 16, девонських — 12.

Колекція трилобітів. Трилобіти — морські членистоногі — є однією з ортостратиграфічних груп фауни раннього палеозою. Трилобіти існували протягом 300 млн років і повністю вимерли наприкінці палеозойської ери. За чисельністю та різноманітністю видів перевищували інші систематичні групи багатоклітинних тварин палеозойської ери (542–251 млн років тому). Трилобіти становлять інтерес у біологічному відношенні. Геологічне значення групи визначається її винятковою роллю в біостратиграфічних дослідженнях, особливо у біостратиграфії кембрійського періоду, а також у реконструкціях палеогеографічних обстановок, породоутворюючою роллю цих фосилій [Orlov 1960]. На сьогоднішній день виділено та описано 20 000 видів трилобітів, що належать до 10 (за новітніми даними, 11) рядів, 150 родин та 5000 родів⁶. Виділено два підкласи трилобітів: міомероїдні (малочленисті) трилобіти, представлені одним рядом, та полімероїдні (багаточленисті) — десятьма рядами. У музейній колекції № 582 трилобіти представлені всіма (11) відомими на сьогоднішній день рядами, 29 родинами, 105 родами та 140 видами (за сучасною класифікацією — 138 видами). Систематичний склад трилобітів колекції представлено у таблиці 1, і він свідчить про її значне таксономічне розмаїття.

Таблиця 1. Систематичний каталог I частини колекції (тип *Arthropoda*, клас *Trilobita*)

Table 1. Systematic catalogue of Part I of the collection (phylum *Arthropoda*, class *Trilobita*)

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷
Підклас <i>Miomera</i>					
Ряд <i>Agnostida</i>					
Родина <i>Agnostidae</i>					
1	<i>Agnostus nudus</i> Beyr.	<i>Phalagnostus nudus</i> (Beyrich, 1845)	582/63	Skrey	etage C C
Родина <i>Condylopygidae</i>					
2	<i>Agnostus rex</i> Barr.	<i>Condylopyge rex</i> (Barrande, 1846)	582/59, 60	Skrey	etage C C
Родина <i>Peronopsidae</i>					
3	<i>Agnostus integer</i> Beyr.	<i>Peronopsis integra</i> (Beyrich, 1845)	582/50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58	Skrey	etage C C

⁶ *A Guide to the Orders of Trilobites* (web-site). Режим доступу: <http://trilobites.info/>

⁷ Вік позначено двома способами: перший стовпчик — за етикеткою, другий — за сучасною інтерпретацією.

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷	
Підклас Polymera						
Ряд Redlichiida						
Родина Paradoxididae						
4	<i>Hydrocephalus carens</i> Barr.	<i>Hydrocephalus carens</i> Barrande, 1846	582/23, 24, 25	Skrey	etage C	C
5	<i>Hydrocephalus saturnoides</i> Barr.	<i>Eccaparadoxides pusillus</i> (Barrande, 1846)	582/26, 27, 28	Skrey	etage C	C
6	<i>Paradoxides spinosus</i> Barr.	<i>Hydrocephalus carens</i> Barrande, 1846	582/29, 30, 31, 33	Jince	etage C	C
7	<i>Paradoxides rugulosus</i> Barr.	<i>Eccaparadoxides pusillus</i> (Barrande, 1846)	582/34, 35	Jince	etage C	C
Ряд Corynexochida						
8	<i>Iliaenus roucardi</i>		582/432, 433, 434, 435	Listice	etage E-e ₂	Si
Родина Illaenidae						
9	<i>Iliaenus hisingeri</i> Barr.	<i>Octillaenus hisingeri</i> (Barrande, 1846)	582/419	Koenigshof	etage D-d ₅	O ₃
10	<i>Iliaenus katzeri</i> Barr.	<i>Ectillaenus katzeri</i> (Barrande, 1872)	582/420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428	Vosek	etage D-d ₁	O
11	<i>Iliaenus advena</i> Barr.	<i>Caudillaenus advena</i> (Barrande, 1872)	582/436	Vosek	etage D-d ₁	O ₁₋₂
12	<i>Iliaenus wahlenbergianus</i> Barr.	<i>Zetillaenus wahlenbergianus</i> (Barrande, 1852)	582/440, 441, 442	Lejškov	etage D-d ₅	O ₃
13	<i>Iliaenus panderi</i> Barr.	<i>Vysocania panderi</i> (Barrande, 1952)	582/446, 447	Zahořany	etage D-d ₄	O ₃
Родина Styginidae						
14	<i>Iliaenus salteri</i> Barr.	<i>Cekovia salteri</i> (Barrande, 1852)	582/438, 439	Zahořany	etage D-d ₄	O ₃
15	<i>Iliaenus transfuga</i> Barr.	<i>Cekovia transfuga</i> (Barrande, 1852)	582/443, 444	Drabov	etage D-d ₂	O
16	<i>Bronteus furcifer</i> Hawle & Corda	<i>Cavetia furciferum</i> (Hawle & Corda, 1847)	582/153, 154	Švagerka	etage G-g ₁	De
17	<i>Bronteus brongniarti</i> Barr.	<i>Paralejurus brongniarti</i> (Barrande, 1846)	582/155	О-в Готланд	etage G-g ₁	De
	<i>Bronteus brongniarti</i> Barr.	<i>Paralejurus brongniarti</i> (Barrande, 1846)	582/156, 157, 158, 159, 160	Damilly	etage G-g ₁	De
18	<i>Bronteus edwardsi</i> Barr.	<i>Avascutellum edwardsi</i> (Barrande, 1852)	582/162, 163, 164	Dlauha Hora	etage E-e ₂	Si ₃
19	<i>Bronteus palifer</i> Beyr.	<i>Bojoscutellum paliferum</i> (Beyrich, 1845)	582/165, 167, 168, 169, 170, 171, 172	Koněprusy	etage F-f ₂	De ₁
20	<i>Bronteus formosus</i> Barr.	<i>Platyscutellum formosum</i> (Barrande, 1846)	582/173, 174, 175	Lochkov	etage G-g ₁	De
21	<i>Bronteus dormitzeri</i> Barr.	<i>Paralejurus dormitzeri</i> (Barrande, 1852)	582/176, 177	Měňany	etage F-f ₂	De ₁
22	<i>Bronteus thysanopeltis</i> Barr.	<i>Thysanopeltis speciosa</i> Hawle & Corda, 1847	582/178, 179, 180, 181, 182	Koněprusy	etage F-f ₂	De ₁₋₂
23	<i>Bronteus planus</i> Cord.	<i>Planiscutellum planum</i> (Hawle & Corda, 1847)	582/193, 194, 195	St. Ivan	etage E-e ₂	Si ₂
24	<i>Bronteus viator</i> Barr.	<i>Platyscutellum viator</i> (Barrande, 1852)	582/196, 197	Koněprusy	etage F-f ₂	De ₁
25	<i>Bronteus campanifer</i> Beyr.	<i>Paralejurus campanifer</i> (Beyrich, 1845)	582/198, 199, 200, 201	Koněprusy	etage F-f ₂	De ₁
26	<i>Bronteus partschi</i> Barr.	<i>Kosovopeltis partschi</i> (Barrande, 1846)	582/202, 203, 204, 205	Kolednik	etage E-e ₂	Si ₃
27	<i>Bronteus umbellifer</i> Beyr.	<i>Spiniscutellum umbelliferum</i> (Beyrich, 1845)	582/206, 207, 208, 209, 210, 211	Lochkov	etage F-f ₁	De ₁
28	<i>Bronteus porosus</i> Barr.	<i>Poroscutellum porosum</i> (Barrande, 1846)	582/214, 215, 216	Damilly	etage G-g ₁	De ₁
29	<i>Bronteus haidingeri</i> Barr.	<i>Decoroscutellum haidingeri</i> (Barrande, 1846)	582/217, 218, 219, 220	Kolednik	etage E-e ₂	Si ₃
30	<i>Phillipsia parabola</i> Barr.	<i>Phillipsinella parabola</i> (Barrande, 1846)	582/572, 573	Koenigshof	etage D-d ₅	O ₃
Ряд Odontopleurida						
Родина Odontopleuridae						
31	<i>Acidaspis buchi</i> Barr.	<i>Selenopeltis buchii</i> (Barrande, 1846)	582/65, 66	St. Benigna	etage D-d ₁	O
	<i>Acidaspis buchi</i> Barr.	<i>Selenopeltis buchii</i> (Barrande, 1846)	582/67, 68, 69, 70	Vosek	etage D-d ₂	O
	<i>Acidaspis buchi</i> Barr.	<i>Selenopeltis buchii</i> (Barrande, 1846)	582/71, 72	Drabov	etage D-d ₂	O
	<i>Acidaspis buchi</i> Barr.	<i>Selenopeltis buchii</i> (Barrande, 1846)	582/74	Zahořany	etage D-d ₄	O
	<i>Acidaspis buchi</i> Barr.	<i>Selenopeltis buchii</i> (Barrande, 1846)	582/76, 77	Lejškov	etage D-d ₅	O
32	<i>Acidaspis Leonhardi</i> Barr.	<i>Leonaspis (Leonaspis) leonhardi</i> (Barrande, 1846)	582/79, 80, 81	Dlauha Hora	etage E-e ₂	Si
33	<i>Acidaspis roemeri</i> Barr.	<i>Kettneraspis roemeri</i> (Barrande, 1852)	582/84, 85, 86, 87	Loděnice	etage E-e ₂	Si
34	<i>Acidaspis prevosti</i> Barr.	<i>Odontopleura ovata</i> Emmrich, 1839	582/88, 89, 90	Loděnice	etage E-e ₂	Si
35	<i>Acidaspis mira</i> Barr.	<i>Miraspis mira</i> (Barrande, 1846)	582/94, 97, 100	Loděnice	etage E-e ₂	Si
36	<i>Acidaspis monstrosa</i> Barr.	<i>Dicranurus monstrosus</i> (Barrande, 1852)	582/102	Lochkov	etage G-g ₁	De
37	<i>Acidaspis vesiculosa</i> Beyr.	<i>Ceratocephala (Ceratocephala) vesiculosa</i> (Beyrich, 1846)	582/103, 104	Koněprusy	etage F-f ₂	De
38	<i>Acidaspis keyserlingi</i> Barr.	<i>Chlustinia keyserlingi</i> (Barrande, 1846)	582/105, 106, 107	Zahořany	etage D-d ₄	O
39	<i>Acidaspis verneuili</i> Barr.	<i>Ceratocephala verneuili</i> (Barrande, 1846)	582/108, 109, 110, 111	Dlauha Hora	etage E-e ₂	Si

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷
Ряд Lichida					
Родина Lichidae					
40	<i>Lichas haueri</i> Barr.	<i>Acanthopyge haueri</i> (Barrande, 1846)	582/448, 449, 450, 451, 452, 453, 454	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₂
41	<i>Lichas scabra</i> Beyr.	<i>Dicranopeltis scabra</i> (Beyrich, 1845)	582/455, 456	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
42	<i>Lichas palmata</i> Barr.	<i>Trochurus speciosus</i> Beyrich, 1845	582/457, 458, 459, 460, 461	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
43	<i>Lichas palmata</i> Barr.	<i>Trochurus speciosus</i> Beyrich, 1845	582/462, 463	Listice	etage E-e ₂ Si ₂
	<i>Lichas incola</i> Barr.	<i>Bohemolichas incola</i> (Barrande, 1872)	582/464, 465	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
Ряд Phacopida					
44	<i>Carmon mutilus</i> Barr.	<i>Carmon mutilus</i> (Barrande, 1852)	582/253, 254, 255	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
Родина Calymenidae					
45	<i>Calymene tenera</i> Barr.	<i>Metacalymene tenera</i> (Barrande, 1852)	582/ 221, 222, 223	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
46	<i>Calymene arago</i> Rouault	<i>Colpocoryphe arago</i> (Rouault, 1849)	582/224, 225, 226, 227	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
47	<i>Calymene parvula</i> Barr.	<i>Calymenella parvula</i> (Barrande, 1846)	582/228, 230	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
48	<i>Calymene diademata</i> Barr.	<i>Diacalymene diademata</i> (Barrande, 1846)	582/231, 232, 233, 234	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
49	<i>Calymene pulchra</i> Barr.	<i>Prionocheilus pulcher</i> (Barrande, 1846)	582/235	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
	<i>Calymene pulchra</i> Barr.	<i>Prionocheilus pulcher</i> (Barrande, 1846)	582/236, 237, 238, 239, 240	Trubsko	etage D-d ₂ O ₃
	<i>Calymene pulchra</i> Barr.	<i>Prionocheilus pulcher</i> (Barrande, 1846)	582/241, 242, 243, 244	Vosek	etage D-d ₁ O ₃
50	<i>Calymene baylei</i> Barr.	<i>Metacalymene baylei</i> (Barrande, 1846)	582/245, 246, 247	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
51	<i>Calymene declinata</i> Cord.	<i>Flexicalymene declinata</i> (Hawle & Corda, 1847)	582/249, 250	Králův Dvůr	etage D-d ₃ O ₃
Родина Cheiruridae					
52	<i>Areia trici</i> Barr.		582/131, 132	St. Benigna	etage D-d ₁ O
53	<i>Cheirurus claviger</i> Beyr.	<i>Eccoptochile clavigera</i> (Beyrich, 1845)	582/256, 257	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
	<i>Cheirurus claviger</i> Beyr.	<i>Eccoptochile clavigera</i> (Beyrich, 1845)	582/258, 259	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
54	<i>Cheirurus quenstedti</i> Barr.	<i>Didrepanon squarrosus</i> (Zenker, 1833)	582/260, 261, 262	Řeporyje	etage E-e ₂ Si ₃
55	<i>Cheirurus hawlei</i> Barr.	<i>Cerauroides articulatus</i> (Münster, 1840)	582/263, 264, 265, 266, 267	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
56	<i>Cheirurus gibbus</i> Beyr.	<i>Crotalocephalina gibba</i> (Beyrich, 1845)	582/268	Měňany	etage F-f ₂ De
	<i>Cheirurus gibbus</i> Beyr.	<i>Crotalocephalina gibba</i> (Beyrich, 1845)	582/269	Damily	etage G-g ₁ De
57	<i>Cheirurus gryphus</i> Barr.	<i>Actinopeltis carolialexandri</i> Hawle & Corda, 1847	582/272	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
58	<i>Cheirurus sternbergi</i> Boeck	<i>Crotalocephalus sternbergi</i> (Boeck 1827)	582/273, 274	Švagerka	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Cheirurus sternbergi</i> Boeck	<i>Crotalocephalus sternbergi</i> (Boeck 1827)	582/275	Choteč	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Cheirurus sternbergi</i> Boeck	<i>Crotalocephalus sternbergi</i> (Boeck 1827)	582/276, 271	Lochkov	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Cheirurus sternbergi</i> Boeck	<i>Crotalocephalus sternbergi</i> (Boeck 1827)	582/277, 278, 279, 280, 281, 282, 283	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
59	<i>Cheirurus tumescens</i> Barr.	<i>Eccoptochiloides tumescens</i> (Barrande, 1852)	582/287	Trubsko	etage D-d ₂ O ₃
60	<i>Cheirurus insocialis</i> Barr.	<i>Actinopeltis insocialis</i> (Barrande, 1852)	582/288	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
61	<i>Cheirurus insignis</i> Beyr.	<i>Cheirurus insignis</i> Beyrich, 1845	582/290, 291, 292, 293, 294	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
62	<i>Cheirurus beyrichi</i> Barr.	<i>Pseudocheirurus beyrichi</i> (Barrande, 1846)	582/295, 296, 297	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
63	<i>Cheirurus globosum</i> Barr.	<i>Actinopeltis globosa</i> (Barrande, 1846)	582/298, 299, 300	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
64	<i>Deiphon forbesi</i> Barr.	<i>Deiphon forbesi</i> Barrande, 1850	582/391, 392, 393, 394	Listice	etage E-e ₂ Si ₃
Родина Encrinuridae					
65	<i>Cromus beaumonti</i> Barr.	<i>Cromus beaumonti</i> (Barrande, 1846)	582/301, 302, 303, 304, 305, 306	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
66	<i>Cromus bohemicus</i> Barr.	<i>Cromus bohemicus</i> Barrande, 1852	582/307, 308, 309	Řeporyje	etage E-e ₂ Si ₃
67	<i>Cromus transiens</i> Barr.	<i>Struszia transiens</i> (Barrande, 1852)	582/310, 311, 312	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
68	<i>Cromus intercostatus</i> Barr.	<i>Cromus intercostatus</i> (Barrande, 1846)	582/313, 314, 315, 316, 317	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
Родина Acastidae					
69	<i>Dalmanites phillipsi</i> Barr.	<i>Kloucekia phillipsi</i> (Barrande, 1846)	582/355, 356, 357	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
70	<i>Dalmanites solitaria</i> Barr.	<i>Sokhretia solitaria</i> (Barrande, 1846)	582/361, 362, 363, 364, 365, 1001	Michle	etage D-d ₃ O ₃
Родина Dalmanitidae					
71	<i>Dalmanites cristata</i> Cord.	<i>Odontochile cristata</i> Hawle & Corda, 1847	582/325, 326, 327	—	
	<i>Dalmanites cristata</i> Cord.	<i>Odontochile cristata</i> Hawle & Corda, 1847	582/329, 330, 331	Lochkov	etage G-g ₁ De ₁
72	<i>Dalmanites hausmani</i> Brongn.	<i>Odontochile hausmanni</i> (Brongniart, 1822)	582/333, 334, 335, 336, 337, 338, 339	Lochkov	etage G-g ₁ De ₁

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷
73	<i>Dalmanites reussi</i> Barr.	<i>Reussiana reussi</i> (Barrande, 1846)	582/340, 341	Damilly	etage G-g ₁ De ₁
74	<i>Dalmanites spinifera</i> Barr.	<i>Zlichovaspis spinifera</i> (Barrande, 1846)	582/343, 344, 345, 346, 347	Hostin	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Dalmanites spinifera</i> Barr.	<i>Zlichovaspis spinifera</i> (Barrande, 1846)	582/348	Viskočilka	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Dalmanites spinifera</i> Barr.	<i>Zlichovaspis spinifera</i> (Barrande, 1846)	582/349, 351, 352	Švagerka	etage G-g ₁ De ₁
75	<i>Dalmanites auriculata</i> Dalm.	<i>Zlichovaspis auriculata</i> (Dalman, 1826)	582/353	Hostin	etage G-g ₁ De ₁
76	<i>Dalmanites deshayesi</i> Barr.	<i>Zeliszella deshayesi</i> (Barrande, 1846)	582/359, 360	Vinice	etage D-d ₃ O ₃
77	<i>Dalmanites oriens</i> Barr.	<i>Zeliszella oriens</i> (Barrande, 1872)	582/372, 373	St. Benigna	etage D-d ₁ O ₂₋₃
78	<i>Dalmanites angelini</i> Barr.	<i>Eudolatites angelini</i> (Barrande, 1852)	582/374, 375, 376	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
79	<i>Dalmanites atavus</i> Barr.	<i>Ormathops atavus</i> (Barrande, 1872)	582/377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
80	<i>Dalmanites socialis</i> Barr.	<i>Dalmanitina socialis</i> (Barrande, 1846)	582/386	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
	<i>Dalmanites socialis</i> Barr.	<i>Dalmanitina socialis</i> (Barrande, 1846)	582/389, 390	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
81	<i>Dalmanites socialis</i> var. <i>proaeva</i> Emmr.	<i>Dalmanitina proaeva</i> (Emmrich, 1839)	582/388	Vinice	etage D-d ₃ O ₃
82	<i>Dalmanites Morrissiana</i> Barr. Родина Phacopidae	<i>Duftonia morrissiana</i> (Barrande, 1852)	582/398, 399, 400, 401	Kosov	etage D-d ₅ O ₃
83	<i>Phacops bronni</i> Barr.	<i>Reedops bronni</i> (Barrande, 1846)	582/429, 430, 431	Damilly	—
	<i>Phacops bronni</i> Barr.	<i>Reedops bronni</i> (Barrande, 1846)	582/473, 474	Damilly	etage G-g ₁ De ₁
84	<i>Phacops miser</i> Barr.	<i>Lochkovella misera</i> (Barrande, 1852)	582/476, 477, 478, 479, 480, 481	Lochkov	etage F-f ₁ De ₁
85	<i>Phacops trapeziceps</i> Barr.	<i>Eophacops trapeziceps</i> (Barrande, 1846)	582/482, 483, 484, 485	Listice	etage E-e ₂ Si ₂
86	<i>Phacops volborthi</i> Barr.	<i>Denckmannites volborthi</i> (Barrande, 1852)	582/486, 487, 488, 489	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
87	<i>Phacops breviceps</i> Barr.	<i>Phacops breviceps</i> Barrande, 1846	582/492, 493, 494	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₂
88	<i>Phacops glockeri</i> Barr.	<i>Phacopidella glockeri</i> (Barrande, 1846)	582/495, 496, 497	Loděnice	etage E-e ₂ Si ₂
89	<i>Phacops fecundus</i> Barr.	<i>Ananaspis fecunda</i> (Barrande, 1846)	582/498, 499, 500, 501	Branik	etage G-g ₁ De
90	<i>Phacops fecundus</i> var. <i>superstes</i> Barr.	<i>Phacops superstes</i> Barrande, 1852	582/502, 503, 504	Hlubočep	etage G-g ₂ De
91	<i>Phacops fecundus</i> var. <i>major</i> Barr.	<i>Phacops major</i> Barrande, 1852	582/506, 507, 508, 509, 510, 511	Měňany	etage F-f ₂ De ₁
92	<i>Phacops fecundus communis</i> Barr.	<i>Ananaspis fecunda fecunda</i> (Barrande, 1846)	582/512, 513, 514, 515, 516, 517	Koledník	etage E-e ₂ Si ₃
93	<i>Phacops fecundus</i> var. <i>degener</i> Barr.	<i>Phacops degener</i> Barrande, 1852	582/518, 519, 520, 521	Švagerka	etage G-g ₁ De ₁
94	<i>Placoparia zippei</i> Boeck	<i>Placoparia zippei</i> (Boeck, 1827)	582/574, 575, 576	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
95	<i>Sphaerexochus mirus</i> Beyr.	<i>Sphaerexochus mirus</i> Beyrich, 1845	582/582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 590	Listice	etage E-e ₂ Si ₂
96	<i>Staurocephalus purchisoni</i> Barr.	<i>Staurocephalus purchisoni</i> Barrande, 1846	582/591, 593	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
	<i>Staurocephalus purchisoni</i> Barr.	<i>Staurocephalus purchisoni</i> Barrande, 1846	582/594	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₂
	Ряд Proetida Родина Aulacopleuridae				
97	<i>Arethusina konincki</i> Barr.	<i>Aulacopleura konincki</i> (Barrande, 1846)	582/133, 134, 135, 136, 137	Loděnice	etage E-e ₂ S
	<i>Arethusina konincki</i> Barr.	<i>Aulacopleura konincki</i> (Barrande, 1846)	582/138, 139, 140, 141, 142	Loděnice	etage E-e ₂ S
98	<i>Cyphasps burmeisteri</i> Barr.	<i>Otarion diffractum</i> Zenker, 1833	582/318	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
99	<i>Cyphasps barrandei</i> Cord.	<i>Cyphasps barrandei</i> Hawle & Corda, 1847	582/319	Damilly	etage G-g ₁ De ₁
	Родина Proetidae				
100	<i>Proetus fallax</i> Barr.	<i>Erbenites fallax</i> (Barrande, 1846)	582/526, 527	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₂
101	<i>Proetus orbitatus</i> Barr.	<i>Orbitoproetus orbitatus</i> (Barrande, 1846)	582/538, 539	Koněprusy	etage F-f ₂ De
102	<i>Proetus ryckholti</i> Barr.	<i>Rijckholtia ryckholti</i> (Barrande, 1846)	582/548, 549, 550	Koledník	etage E-e ₂ Si ₃
103	<i>Proetus tuberculatus</i> Barr.	<i>Gerastos tuberculatus</i> (Barrande, 1846)	582/557, 558	Měňany	etage F-f ₂ De ₁
	Родина Tropidocoryphidae				
104	<i>Proetus neglectus</i> Barr.	<i>Proetopeltis neglecta</i> (Barrande, 1852)	582/528, 529, 530, 531	Koněprusy	etage F-f ₂ De
105	<i>Proetus decorus</i> Barr.	<i>Decoroproetus decorus</i> (Barrande, 1846)	582/532	St. Ivan	etage E-e ₂ Si ₂
	<i>Proetus decorus</i> Barr.	<i>Decoroproetus decorus</i> (Barrande, 1846)	582/533	Loděnice	etage E-e ₂ Si ₂
	<i>Proetus decorus</i> Barr.	<i>Decoroproetus decorus</i> (Barrande, 1846)	582/534	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₂
	<i>Proetus decorus</i> Barr.	<i>Decoroproetus decorus</i> (Barrande, 1846)	582/535, 536	Borek	etage E-e ₁ Si ₂

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷
106	<i>Proetus lepidus</i> Barr.	<i>Lepidoproetus lepidus</i> (Barrande, 1846)	582/543-545	Lochkov	etage F-f ₁ De
107	<i>Proetus archiaci</i> Barr.	<i>Prionopeltis archiaci</i> (Barrande, 1846)	582/546, 547	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
108	<i>Proetus striatus</i> Barr.	<i>Prionopeltis striata</i> (Barrande, 1846)	582/551, 552	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₄
109	<i>Proetus venustus</i> Barr.	<i>Interproetus venustus</i> (Barrande, 1846)	582/553	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si ₃
110	<i>Proetus complanatus</i> Barr.	<i>Buchiproetus complanatus</i> (Barrande, 1846)	582/554, 555	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
	<i>Proetus complanatus</i> Barr.	<i>Buchiproetus complanatus</i> (Barrande, 1846)	582/556	Měňany	etage F-f ₂ De ₁
111	<i>Proetus frontalis</i> Cord.	<i>Denemarkia frontalis</i> (Hawle & Corda, 1847)	582/559, 560, 561, 562, 563	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
112	<i>Proetus planicauda</i> Barr.	<i>Phaetonellus planicauda</i> (Barrande, 1852)	582/564	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₂
113	<i>Proetus superstes</i> Barr.	<i>Cyrtosymboloides superstes</i> (Barrande, 1852)	582/565, 566, 567	Hlubočep	etage H-h ₁ De ₁
	<i>Proetus superstes</i> Barr.	<i>Cyrtosymboloides superstes</i> (Barrande, 1852)	582/568, 569, 570, 571	Hlubočep	etage H-h ₁ De ₁
	Ряд Asaphida				
	Родина Asaphidae				
114	<i>Asaphus nobilis</i> Barr.	<i>Nobiliasaphus nobilis</i> (Barrande, 1846)	582/143, 144, 145, 146	Zahořany	etage D-d ₄ O _{2,3}
115	<i>Asaphus alienus</i> Barr.	<i>Nerudasaspis aliena</i> (Barrande, 1872)	582/93, 148, 149, 150	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
116	<i>Asaphus ingens</i> Barr.	<i>Birmanites ingens</i> (Barrande, 1846)	582/151, 152	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
117	<i>Ogygia desiderata</i> Barr.	<i>Asaphellus desideratus</i> (Barrande, 1872)	582/467, 468, 469, 470, 471, 472	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
	Родина Cyclopygidae				
118	<i>Aeglina princeps</i> Barr.	<i>Degamella princeps</i> (Barrande 1872)	582/112, 113, 114	St. Benigna	etage D-d ₁ O
119	<i>Aeglina speciosa</i> Barr.	<i>Aeglina (Microparia) speciosa</i> Corda, 1847	582/116	Lejškov	etage D-d ₃ O
120	<i>Aeglina rediviva</i> Barr.	<i>Cyclopyge rediviva</i> (Barrande, 1846)	582/117	Lejškov	etage D-d ₃ O
	<i>Aeglina rediviva</i> Barr.	<i>Cyclopyge rediviva</i> (Barrande, 1846)	582/118, 119	St. Benigna	etage D-d ₁ O
	Родина Remopleuridae				
121	<i>Remopleurides radians</i> Barr.	<i>Amphitryon radians</i> (Barrande, 1846)	582/577, 578, 579	Koenigshof	etage D-d ₃ O ₃
	<i>Remopleurides radians</i> Barr.	<i>Amphitryon radians</i> (Barrande, 1846)	582/580, 581	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
	Ряд Ptychopariida				
	Родина Agraulidae				
122	<i>Arionellus ceticephalus</i> Barr.	<i>Agraulos ceticephalus</i> (Barrande, 1846)	582/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	Skrey	etage C C
	Родина Conocoryphidae				
123	<i>Conoccephalites coronatus</i> Barr.	<i>Ctenocephalus coronatus</i> (Barrande, 1846)	582/11	Skrey	etage C C
124	<i>Conoccephalites sulzeri</i> Schlot.	<i>Conocoryphe sulzeri</i> (Schlotheim, 1823)	582/13, 14	Skrey	etage C C
	Родина Conocephalinidae				
125	<i>Conoccephalites emmrichi</i> Barr.	<i>Lobocephalina emmrichi</i> (Barrande, 1846)	582/12	Jince	etage C C
	Родина Ellipsocephalidae				
126	<i>Ellipsocephalus hoffi</i> Schlot.	<i>Ellipsocephalus hoffi</i> (Schlotheim, 1823)	582/16, 20	Jince	etage C C
	Родина Solenopleuridae				
127	<i>Sao hirsuta</i> Barr.	<i>Sao hirsuta</i> (Barrande, 1846)	582/36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47	Skrey	etage C C
	Ряд Trinucleida				
	Родина Raphiophoridae				
128	<i>Atrux tenellus</i> Barr.	<i>Raphiophorus tenellus</i> (Barrande, 1872)	582/120, 121, 122	Lejškov	etage D-d ₃ O
129	<i>Atrux portlocki</i> Barr.	<i>Lonchodomas portlocki</i> (Barrande, 1846)	582/123, 125, 126, 127	Lejškov	etage D-d ₃ O
	<i>Atrux portlocki</i> Barr.	<i>Lonchodomas portlocki</i> (Barrande, 1846)	582/129, 130	Králův Dvůr	etage D-d ₃ O
	Родина Dionidae				
130	<i>Dionide formosa</i> Barr.	<i>Dionide formosa</i> (Barrande, 1846)	582/395	Vinice	etage D-d ₁ O ₃
	<i>Dionide formosa</i> Barr.	<i>Dionide formosa</i> (Barrande, 1846)	582/396, 397	Vinice	etage D-d ₃ O ₃
	<i>Dionide formosa</i> Barr.	<i>Dionide formosa</i> (Barrande, 1846)	582/398	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
	Родина Trinucleidae				
131	<i>Trinucleus ornatus</i> Stern.	<i>Marrolithus ornatus</i> (Sternberg, 1833)	582/595	Trubin	etage D-d ₃ O ₃
	<i>Trinucleus ornatus</i> Stern.	<i>Marrolithus ornatus</i> (Sternberg, 1833)	582/596, 597, 598	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
	<i>Trinucleus ornatus</i> Stern.	<i>Marrolithus ornatus</i> (Sternberg, 1833)	582/599	Lejškov	etage D-d ₃ O ₃
	<i>Trinucleus ornatus</i> Stern.	<i>Marrolithus ornatus</i> (Sternberg, 1833)	582/600	Chuchle	etage D-d ₃ O ₃

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік ⁷
132	<i>Trinucleus reussi</i> Barr.	<i>Trinucleoides reussi</i> (Barrande, 1872)	582/601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
133	<i>Trinucleus bucklandi</i> Barr.	<i>Nankinolithus granulatus</i> (Wahlenberg, 1818)	582/610, 612	Lejškov	etage D-d ₅ O ₃
	<i>Trinucleus bucklandi</i> Barr.	<i>Nankinolithus granulatus</i> (Wahlenberg, 1818)	582/613, 615	Koenigshof	etage D-d ₅ O ₃
134	<i>Trinucleus goldfussi</i> Barr.	<i>Deanaspis goldfussi</i> (Barrande, 1846)	582/611, 616, 617, 618, 619	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
Ряд Harpetida					
Родина Harpetidae					
135	<i>Harpes venulosus</i> Cord.	<i>Harpes venulosus</i> Hawle & Corda, 1847	582/399, 400, 401	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
136	<i>Harpes ungula</i> Stern.	<i>Bohemoharpes ungula</i> (Sternberg, 1833)	582/402, 403, 404	Dlauha Hora	etage E-e ₂ S
137	<i>Harpes benignensis</i> Barr.	<i>Eoharpes benignensis</i> (Barrande, 1872)	582/446, 447, 448, 449	St. Benigna	etage D-d ₁ O ₂₋₃
138	<i>Harpes primus</i> Barr.	<i>Eoharpes primus</i> (Barrande, 1872)	582/450	St. Benigna	etage D-d ₁ O
139	<i>Harpes vittatus</i> Barr.	<i>Bohemoharpes vittatus</i> (Barrande, 1852)	582/451, 452, 453	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
140	<i>Harpes montagnei</i> Cord.	<i>Lioharpes (Fritchaspis) montagnei</i> (Hawle and Corda 1847)	582/454, 455, 456	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₂

Проведено аналіз складу колекції за віковою приналежністю рештків трилобітів зазначеної території. Майже половина (49 %) всіх видів колекції припадає на ордовик. Значну частку в колекції мають екземпляри видів, відібраних із силурійських та девонських відкладів: 40 % та 38 % відповідно.

Розподіл видів трилобітів колекції за віком ілюструє рисунок 2.

Види в колекції представлені екземплярами з панцирами, що повністю збереглися (їх частка в колекції досить значна), а також фрагментами екзоскелетів трилобітів, а саме: цефалонами (головними щитами) та їх частинами — кранідіями, щічними шипами; пігідіями (хвостовими щитами), сегментами тораксу (тулуба). На предметах колекції можна спостерігати як елементи будови дорсальної (спинної) сторони, так і елементи морфології вентральної (черевної) сторони. До останніх належать, наприклад, гіпостоми (фрагменти ротового апарату трилобітів). Викликають інтерес складні очі трилобітів, що наявні в колекції у великій кількості екземплярів (рис. 3.5). Цінними є екземпляри виду *Sao hirsuta* (Barrande, 1846) (№ 582/36–47,

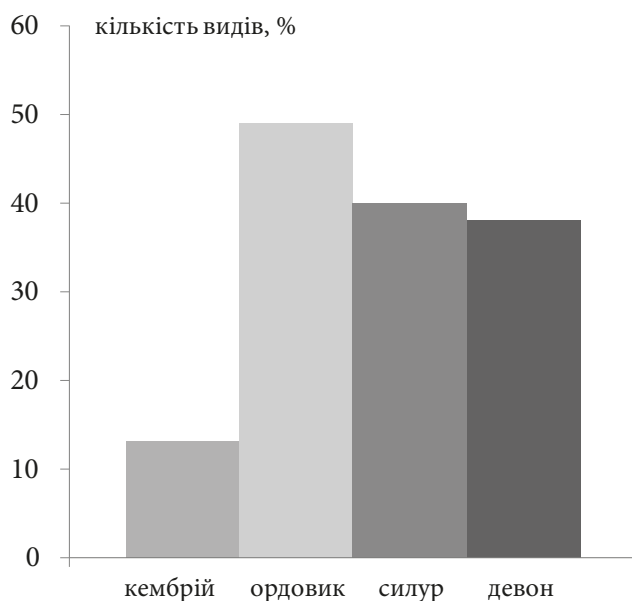

Рис. 2. Розподіл видів трилобітів колекції за віком.
Fig. 2. Distribution of trilobite species of the collection by age.

12 одиниць зберігання), що наочно демонструють онтогенетичний розвиток трилобітів. Вперше опис онтогенезу трилобітів з ілюстраціями стадій їх постембріонального розвитку здійснено Й. Баррандом на прикладі чотирьох видів, одним з яких був саме *Sao hirsuta* (Barrande, 1846) [Barrande 1852 a–b].

Форми збереження трилобітів в колекції — поверхні внутрішніх ядер, відбитки панцирів, у тому числі, відбитки, що містять залишки панцирів.

Значне таксономічне різноманіття екземплярів, притаманне даній колекції, дає можливість, з одного боку, безпосередньо спостерігати, вивчати, наочно подавати в експозиції багатоманіття морфології трилобітів (рис. 3); з іншого — простежити і передати засобами експозиції зміну складу трилобітової фауни в кембрій–девоні — діапазоні, що знаменує час їх розквіту.

Рис. 3. Виявлені рештки трилобітів: 1 — цефалон *Dalmanitina socialis* Barr. = *Dalmanites socialis* Barr. (582/390); 2 — відбиток панциру *Selenopeltis buchii* Barr. = *Acidaspis buchii* Barr. (582/74); 3 — рештки панциру *Aulacopleura konincki* Barr. = *Arethusina konincki* Barr. (582/139); 4 — відбиток панциру *Marrolithus ornatus* Stern. = *Trinucleus ornatus* Stern. (582/596); 5 — цефалон з голохроїчними очима *Zlichovaspis spinifera* Barr. = *Dalmanites spinifera* Barr. (582/342); 6 — відбиток панциру *Eccaparadoxides pusillus* Barr. = *Paradoxides rugulosus* Barr. (582/34); 7 — рештки панциру *Miraspis mira* Barr. = *Acidaspis mira* Barr. (582/94); 8 — відбиток пігидія *Dicranopeltis scabra* Beyr. = *Lichas scabra* Beyr. (582/455); 9 — відбиток пігидія

Spiniscutellum umbelliferum Beyr. = *Bronteus umbellifer* Beyr. (582/210); 10 — щічний шип *Nobiliasaphus nobilis* Barr. = *Asaphus nobilis* Barr. (582/146); 11 — відбиток гіпостоми *Crotalocephalus sternbergi* Boeck = *Cheirurus sternbergi* Boeck (582/276); 12 — рештки панцирів *Kloucekia phillipsi* Barr. = *Dalmanites phillipsi* Barr. (582/354, 356, 357), що згорнулися. Ціна поділки масштабної лінійки — 1 см.

Fig. 3. Trilobite fossils: 1 — cephalon of *Dalmanitina socialis* Barr. = *Dalmanites socialis* Barr. (582/390); 2 — carapace imprint of *Selenopeltis buchii* Barr. = *Acidaspis buchi* Barr. (582/74); 3 — carapace remains of *Aulacopleura konincki* Barr. = *Arethusina konincki* Barr. (582/139); 4 — carapace imprint of *Marrolithus ornatus* Stern. = *Trinucleus ornatus* Stern. (582/596); 5 — cephalon with holochroal eyes of *Zlichovaspis spinifera* Barr. = *Dalmanites spinifera* Barr. (582/342); 6 — carapace imprint of *Eccaparadoxides pusillus* Barr. = *Paradoxides rugulosus* Barr. (582/34); 7 — carapace remains of *Miraspis mira* Barr. = *Acidaspis mira* Barr. (582/94); (8) pygidium imprint of *Dicranopeltis scabra* Beyr. = *Lichas scabra* Beyr. (582/455); 9 — pygidium imprint of *Spiniscutellum umbelliferum* Beyr. = *Bronteus umbellifer* Beyr. (582/210); 10 — cheek spike of *Nobiliasaphus nobilis* Barr. = *Asaphus nobilis* Barr. (582/146); 11 — hypostoma imprint of *Crotalocephalus sternbergi* Boeck = *Cheirurus sternbergi* Boeck (582/276); 12 — rolled up carapace remains of *Kloucekia phillipsi* Barr. = *Dalmanites phillipsi* Barr. (582/354, 356, 357). Scale bare is 1 cm.

Так, серед систематичних груп, що пережили розквіт у кембрії, в колекції наявні представники рядів *Agnostida*, *Redlichiiida* (родина *Paradoxididae*), *Ptychopariida*. В ордовіку (часі найвищого розквіту та різноманіття трилобітів) їм на зміну приходять представники рядів *Trinucleida*, *Asaphida*, родин *Remopleuridoidea*, *Cyclopygoidea* — найважливіших керівних фосилій зазначеного віку, а також багато інших груп, представлених у колекції родинами *Illaenidae*, *Styginidae*, *Odontopleuridae*, *Calymenidae*, *Cheiruridae*, *Dalmanitidae*, *Harpetidae*. З родин, що домінували в силурі, в колекції наявні *Styginidae*, *Odontopleuridae*, *Lichidae*, *Calymenidae*, *Cheiruridae*, *Encrinuridae*, *Phacopidae*, а також родини ряду *Proetida*. Велику питому вагу та таксономічне різноманіття у колекції мають девонські трилобіти, серед яких найбільш численні — представники ряду *Proetida*, а також родин *Styginidae*, *Cheiruridae*, *Dalmanitidae*, *Harpetidae*, *Lichidae*.

Другу частину колекції складає супутня трилобітам біота. Фауна представлена вісьмома типами (кнідарії, членистоногі, молюски, моховатки, брахіоподи, голкошкіри, напівхордові, хордові) і 23 класами. Також у колекції наявні представники найдавніших нижчих рослин — водоростей, що належать до двох типів. Систематичний склад другої (нетрилобітової) частини колекції, що включає понад 100(!) найменувань видів, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2. Систематичний склад II (нетрилобітової) частини колекції

Table 2. Systematic catalogue of Part II (non-trilobites) of the collection

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік
ANIMALIA					
Тип Cnidaria					
Клас Scyphozoa					
1	<i>Conularia grandissima</i> Barr.	<i>Pseudoconularia grandissima</i> (Barrande, 1867)	582/702	Zahořany	etage D-d ₄ O ₂₋₃
	<i>Conularia grandissima</i> Barr.	<i>Pseudoconularia grandissima</i> (Barrande, 1867)	582/701	Zahořany	etage D-d ₁ O ₂₋₃
2	<i>Conularia anomala</i> Barr.	<i>Anaconularia anomala</i> (Barrande, 1867)	582/703, 704, 705, 706	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
3	<i>Conularia fecunda</i> Barr.	<i>Archaeoconularia fecunda</i> (Barrande, 1867)	582/707	Libeň	etage D-d ₄ O ₁₋₃
4	<i>Conularia fragilis</i> Barr.	<i>Mesoconularia fragilis</i> (Barrande, 1867)	582/-(800)	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
Клас Anthozoa					
5	<i>Calamopora alveolaris</i> Gold.	<i>Calamopora alveolaris</i> Goldfuss 1826	582/678	Švagerka	etage G-g ₁ De
6	<i>Calamopora bohemicus</i> Barr.	<i>Favosites bohemicus</i> Barrande in Počta, 1902	582/676, 677	Švagerka	etage G-g ₁ De
7	<i>Halysites</i> sp.		582/675	Švagerka	Si
8	—	<i>Mukophyllum</i> cf. <i>crateroides</i> Etheridge	582/679		
Тип Arthropoda					
Клас Marrellomorpha					
9	<i>Furca bohemicus</i>	<i>Furca bohemicus</i> Fritsch, 1908	582/998, 999	Drabov	etage D-d ₂ O ₃
Клас Malacostraca					
10	<i>Ceratiocaris inaequalis</i> var. <i>decursata</i> Barr.		582/621, 622	Borek	etage E-e ₁ Si ₂

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Бік
11	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barr.	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barrande, 1872	582/624	Dworetz	etage E-e ₂ Si ₃₋₄
	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barr.	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barrande, 1872	582/625	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃₋₄
	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barr.	<i>Ceratiocaris bohemicus</i> Barrande, 1872	582/626	Slivenec	etage E-e ₂ Si ₃₋₄
12	<i>Bactropus longipes</i> Barr.	<i>Aristozoe regina</i> Barrande, 1872	582/649, 650, 651	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
13	<i>Aristozoe memoranda</i> Barr.	<i>Aristozoe memoranda</i> Barrande, 1872	582/642, 643, 644	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
14	<i>Aristozoe perlonga</i> Barr.	<i>Aristozoe perlonga</i> Barrande, 1872	582/645, 646, 647	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
	Клас Ostracoda				
15	<i>Beyrichia bohémica</i> Barr.	<i>Cerninella bohémica</i> (Barrande, 1872)	582/628, 629, 630, 631	Trubin	etage D-d ₃ O ₃
16	<i>Beyrichia hastata</i> Barr.	<i>Ceratopsis hastata</i> (Barrande, 1872)	582/632, 633, 634	Trubin	etage D-d ₃ O ₃
17	<i>Primitia prunella</i> Barr.	<i>Parapyxion prunellus</i> (Barrande, 1872)	582/635, 636	Lejškov	etage D-d ₅ O ₃
	<i>Primitia prunella</i> Barr.	<i>Parapyxion prunellus</i> (Barrande, 1872)	582/637, 638, 639	Vosek	etage D-d ₁ O ₃
18	<i>Primitia tarda</i> Barr.	<i>Primitia tarda</i> Barrande, 1872	582/640	Koněprusy	etage F-f ₂ De
	Тип Mollusca				
	Клас Gastropoda				
19	<i>Bellerophon bilobatus</i> Sow.	<i>Sinuites bilobatus</i> (de Sowerby & Murchison, 1839)	582/716, 717	Vosek	etage D-d ₁ O ₃
20	<i>Bellerophon nitidus</i> Barr.	<i>Cyrtodiscus nitidus</i> (Barrande in Perner, 1903)	582/718, 719	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
21	<i>Bellerophon</i> sp.		582/720	Koenigshof	etage D-d ₅ O
22	<i>Tubina spinosa</i> Barr.	<i>Semitubina spinosa</i> (Quenstedt, 1852)	582/724, 725	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
23	<i>Polytremaria</i> sp.		582/726	Koněprusy	etage F-f ₂ De
24	<i>Natica gregaria</i> Barr.	<i>Praenatica naticoides</i> (Roemer, 1852)	582/732-737	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
25	<i>Natica</i> ?		582/765	Koněprusy	etage F-f ₂ De
26	<i>Ecculiomphalus subuloides</i> Barr.	<i>Pachystrophia subuloidea</i> (Barrande in Perner, 1903)	582/738	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si
	<i>Ecculiomphalus subuloides</i> Barr.	<i>Pachystrophia subuloidea</i> (Barrande in Perner, 1903)	582/739	Lochkov	etage E-e ₂ Si
27	<i>Turritella</i> sp.	<i>Stylonema</i> sp.	582/740	Lochkov	etage E-e ₂ Si
28	<i>Turritella</i> sp.		582/741	Lochkov	etage E-e ₂ Si
29	<i>Turritella</i> sp.		582/742	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si
30	<i>Capulus elegans</i> Barr.	<i>Orthonychia elegans</i> Perner, 1903	582/743, 744, 745	Dworetz	etage E-e ₂ Si ₄
31	<i>Capulus anguis</i> Barr.	<i>Orthonychia anguis</i> Perner, 1903	582/746, 747	Lochkov	etage E-e ₂ Si
32	<i>Capulus rostratus</i> Barr.	<i>Orthonychia rostratus</i> (Trenkner, 1868)	582/748, 749, 750	Koněprusy	etage F-f ₂ De
33	<i>Capulus</i> sp.		582/751, 752, 753, 754	Koněprusy	etage F-f ₂ De
34	<i>Capulus</i> sp.		582/755	Dworetz	etage E-e ₂ Si
35	<i>Capulus</i> sp.		582/759	Dworetz	etage E-e ₂ Si
36	<i>Capulus</i> sp.		582/756, 757, 758	Lochkov	etage E-e ₂ Si
37	<i>Capulus</i> sp.		582/760	Lochkov	etage E-e ₂ Si
38	<i>Turbo</i> ?		582/761	Loděnice	etage E-e ₂ Si
39	<i>Turbo</i> ?		582/762	Loděnice	etage E-e ₂ Si
40	<i>Turbo</i> ?		582/763	Slivenec	etage E-e ₂ Si
41	<i>Turbo</i> ?		582/764	Koněprusy	etage F-f ₂ De
	Клас Bivalvia				
42	<i>Pilidion bohémicum</i> Barr.	<i>Hercynella bohémica</i> Perner, 1903	582/1002	Lochkov	etage F-f ₁ De ₁
43	<i>Cardiola interrupta</i> Barr.	<i>Homomyaria</i>	582/768-773, 774	Dworetz	etage E-e ₂ Si ₃
44	<i>Nucula bohémica</i> Barr.	<i>Praenucula bohémica</i> Barrande, 1881	582/785, 786	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
45	<i>Nucula</i> sp.		582/779, 780	Lejškov	etage D-d ₅ O
46	<i>Antipleura bohémica</i> Barr.	<i>Antipleura bohémica</i> Barrande, 1881	582/781	Lochkov	etage E-e ₂ Si
47	<i>Avicula</i> sp.	<i>Aviculopecten consolans</i> Barr.	582/782	Koněprusy	etage F-f ₂ De
48	<i>Avicula</i> sp.		582/783	Lochkov	etage F-f ₁ De
49	<i>Avicula</i> ?		582/784	Lejškov	etage D-d ₅ O
50	<i>Redonia bohémica</i> Barr.	<i>Redonia deshayesi</i> Rouault, 1851	582/787	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
51	<i>Cardium</i> ?		582/791, 792	Hlubočep	etage G-g ₃ De
52	<i>Cardium</i> ?		582/794	Dworetz	etage E-e ₂ Si
53	<i>Cardium</i> ?		582/796	Dworetz	etage E-e ₂ Si

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік
54	<i>Cardium?</i>		582/798	Dworetz	etage E-e ₂ Si
55	<i>Cardium?</i>		582/797, 801-809	Lochkov	etage E-e ₂ Si
56	<i>Mytilus</i> Клас <i>Rostroconchia</i>		582/799, 800	Lochkov	etage E-e ₂ Si
57	<i>Conocardium</i> sp.		582/775, 776, 777, 778	Koněprusy	etage F-f ₂ De
Клас <i>Cephalopoda</i>					
58	<i>Trochoceras sandbergeri</i> Barr.	<i>Kosovoceras sandbergeri</i> (Barrande, 1865)	582/810, 811	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
59	<i>Trochoceras davidsoni</i> Barr.	<i>Trochoceras davidsoni</i> Barrande, 1865	582/812	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
60	<i>Trochoceras degener</i> Barr.		582/813, 814	Lochkov	etage E-e ₂ Si
61	<i>Trochoceras trochoides</i> Barr.	<i>Trochoceras trochoides</i> Barrande, 1865	582/816	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
62	<i>Trochoceras nodosum</i> Barr.	<i>Kosovoceras nodosum</i> (Barrande, 1865)	582/817, 818, 819	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
63	<i>Trochoceras distortum</i> Barr.	<i>Otomaroceras flexum</i> (Barrande, 1865)	582/820	Branik	etage G-g ₁ De ₁
64	<i>Gyroceras alatum</i> Barr.	<i>Ptenoceras alatum</i> Barrande, 1865	582/821, 822, 823	Koněprusy	etage F-f ₂ De
65	<i>Ophioceras simplex</i> Barr.	<i>Ophioceras simplex</i> (Barrande, 1855)	582/825, 826, 827	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
66	<i>Ophioceras rudens</i> Barr.	<i>Ophioceras rudens</i> Barrande, 1865	582/828	Butovice	etage E-e ₂ Si ₃
67	<i>Nautilus sternbergi</i> Barr.	<i>Boionautilus sternbergi</i> (Barrande, 1865)	582/829	Butovice	etage E-e ₂ Si ₃
68	<i>Nautilus bohemicus</i> Barr.	<i>Boionautilus bohemicus</i> (Barrande, 1865)	582/830	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
69	<i>Nautilus tyrannus</i> Barr.	<i>Boionautilus tyrannus</i> (Barrande, 1865)	582/831, 832	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
70	<i>Phragmoceras Broderipi</i> Barr.	<i>Phragmoceras broderipi</i> Barrande, 1865	582/833, 834, 920	Chuchle	etage E-e ₂ Si
71	<i>Phragmoceras imbricatum</i> Barr.	<i>Phragmoceras imbricatum</i> Barrande, 1865	582/835, 923, 926	Butovice	etage E-e ₁ Si ₃
72	<i>Phragmoceras callistoma</i> Barr.	<i>Phragmoceras callistoma</i> Barrande 1867	582/836	Lochkov	etage E-e ₂ Si
73	<i>Cyrtoceras imperiale</i> Barr.		582/924, 925		
74	<i>Cyrtoceras corbulatum</i> Barr.	<i>Corbuloceras corbulatum</i> (Barrande, 1870)	582/848	Dworetz	etage E-e ₂ Si ₄
75	<i>Cyrtoceras</i> sp.		582/849	Lochkov	etage E-e ₂ Si
76	<i>Cyrtoceras</i> sp.		582/850	Chuchle	etage E-e ₂ Si
77	<i>Gomphoceras cylindricum</i> Barr.		582/854	Lochkov	etage E-e ₂ Si ₃
78	<i>Aptychopsis primus</i> Barr.	<i>Aptychopsis prima</i> Barrande, 1872 ⁸	582/627	Viskočilka	etage E-e ₁ Si
79	<i>Ascoceras verneuilli</i> Barr.	<i>Ascoceras verneuilli</i> Barrande, 1877	582/824	Dlauha Hora	etage E-e ₂ Si
80	<i>Orthoceras striato-punctatum</i> Münst.		582/857, 858	Lochkov	etage E-e ₂ Si
81	<i>Orthoceras pseudocalamiteum</i> Barr.	<i>Calorthoceras pseudocalamiteum</i> (Barrande in Quenstedt, 1851)	582/859, 860	Koněprusy	De ₁
82	<i>Orthoceras dulce</i> Barr.		582/863, 864, 865	Lochkov	
83	<i>Orthoceras truncatum</i> Barr.	<i>Sphooceras truncatum</i> (Barrande, 1860)	582/867, 868	Lochkov	etage E-e ₁ Si ₃
84	<i>Orthoceras</i> sp.		582/866	Butovice	etage E-e ₁ Si
85	<i>Orthoceras</i> sp.		582/869	Chuchle	etage E-e ₂ Si
86	<i>Orthoceras</i> sp.?		582/856, 6/н		
87	<i>Orthoceras</i> sp.?		582/861, 862		
88	<i>Goniatites fidelis</i> Barr.	<i>Fidelites fidelis</i> (Barrande, 1865)	582/842, 843	Měňany	etage F-f ₂ De ₂
89	<i>Goniatites tabuloides</i> Barr.	<i>Paraphyllites tabuloides</i> (Barrande, 1865)	582/844	Hlubočep	etage G-g ₃ De ₁₋₂
90	<i>Goniatites bohemicus</i> Barr.	<i>Mimagoniatites bohemicus</i> (Barrande, 1865)	582/845, 846, 847	Hlubočep	etage G-g ₃ De ₁
Клас <i>Tentaculita</i>					
91	<i>Cornulites major</i> Barr.	<i>Cornulites major</i> Barrande, 1867	582/700	Řeporyje	etage E-e ₂ Si ₂ -De ₁
92	<i>Tentaculites longulus</i> Barr.		582/712	Lochkov	etage F-f ₁ De ₁
93	<i>Tentaculites intermedius</i> Barr.		582/713	Lochkov	etage F-f ₁ De ₁
94	<i>Tentaculites elegans</i> Barr.	<i>Nowakia elegans</i> (Barrande, 1867)	582/714, 715	Klukovice	etage G-g ₂ De ₁
95	<i>Styliola clavulus</i> Barr.		582/714, 715	Klukovice	etage G-g ₂ De ₁
Клас <i>Hyolitha</i>					
96	<i>Hyolithes teres</i> Barr.	<i>Bactrotheca teres</i> (Barrande, 1867)	582/708	Vosek	etage D-d ₁ O ₂₋₃
97	<i>Hyolithes striatulus</i> Barr.	<i>Gompholites striatulus</i> (Barrande, 1847)	582/709	Vosek	etage D-d ₁ O ₃
98	<i>Hyolithes aduncus</i> Barr.		582/710	Loděnice	etage E-e ₂ Si

⁸ Аптихопсиси — це, згодом, кришечки апертури ортоцерид та/або рештки їх щелепних апаратів.

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Бік
Тип Брюзоа					
Клас Stenolaemata					
99	<i>Fenestella</i> sp.		582/727, 728, 729, 730	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
100	<i>Hornera</i>		582/731	Koněprusy	etage F-f ₂ De
Тип Brachiopoda					
Клас Strophomenata					
101	<i>Leptaena bouei</i> Barr.	<i>Leptaenopyxis bouei</i> (Barrande, 1848)	582/964, 965, 966	Koněprusy	etage F-f ₁ De ₁
102	<i>Leptaena stephani</i> Barr.	<i>Cymostrophia stephani</i> (Barrande, 1848)	582/967	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
103	<i>Leptaena pseudoloricata</i> Barr.	<i>Rafinesquina pseudoloricata</i> (Barrande, 1848)	582/980	Libeň	etage D-d ₄ O ₃
104	<i>Leptaena bohémica</i> Barr.	<i>Strophonella bohémica</i> (Barrande, 1848)	582/981, 982	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
105	<i>Leptaena depressa</i> Barr.	<i>Leptagonia depressa</i> (J. de C. Sowerby, 1824)	582/985	St. Ivan	etage E-e ₂ Si
	<i>Leptaena depressa</i> Barr.	<i>Leptagonia depressa</i> (J. de C. Sowerby, 1824)	582/992	Borek	etage E-e ₁ Si
Клас Rhynchonellata					
106	<i>Orthis socialis</i> Barr.	<i>Eodalmanella socialis</i> (Barrande, 1879)	582/968, 969, 970	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
107	<i>Orthis desiderata</i> Barr.	<i>Prantlina desiderata</i> (Barrande, 1848)	582/971, 972	Komarov	etage D-d ₁ O _{1,2}
108	<i>Orthis moesta</i> Barr.	<i>Euorthisina moesta</i> (Barrande, 1879)	582/973, 974, 975	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
109	<i>Terebratula eucharis</i> Barr.	<i>Eucharitina eucharis</i> (Barrande, 1847)	582/990, 991	Koněprusy	etage F-f ₂ De ₁
Клас Lingulata					
110	<i>Lingula feistmanteli</i> Barr.	<i>Hyperobolus feistmanteli</i> (Barrande, 1879)	582/976	Cerhovice	etage D-d ₁ O ₁
111	<i>Lingula debilis</i> Barr.	<i>Wosekella debilis</i> (Barrande, 1879)	582/977	Vosek	etage D-d ₁ O ₂
112	<i>Lingula</i> sp.		582/978, 979	Lejškov	etage D-d ₅ O
Тип Echinodermata					
Клас Stylophora					
113	<i>Anatifopsis bohémica</i> Barr.	<i>Anatifopsis bohémica</i> Barrande, 1872	582/648	Vinice	etage D-d ₃ O ₃
114	<i>Trochocystites mitra</i> Barr.	<i>Mitrocystites mitra</i> Barrande, 1887	582/689, 690, 691	Vosek	etage D-d ₁ O _{2,3}
Клас Homoiostelea					
115	<i>Dendrocystites sedgwicki</i> Barr.	<i>Dendrocystites sedgwicki</i> Barrande, 1887	582/692	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
Клас Cystoidea					
116	« <i>Cystoidea</i> »	<i>Aristocystites bohemicus</i> Barrande, 1887	582/693, 694	Zahořany	etage D-d ₄ O ₃
Клас Rhombifera					
117	<i>Echinospaerites bohemicus</i>		582/696, 697	Zahořany	etage D-d ₄ O
Клас Crinoidea					
118	<i>Scyphocrinus elegans</i> Zenker	<i>Scyphocrinites elegans</i> Zenker, 1833	582/684, 685	Karlův Týn	etage E-e ₂ Si ₂ -De ₁
Клас Asteroidea					
119	<i>Asterias primula</i>		582/686, 687, 688	Vosek	etage D-d ₁ O
Echinodermata нез'ясованого систематичного положення					
120	<i>Lobolithus michelini</i>		582/997	Lochkov	etage E-e ₂ Si
Тип Hemichordata					
Клас Graptolithina					
121	<i>Graptolithus roemeri</i> Barr.	<i>Colonograptus roemeri</i> (Barrande, 1850)	582/652	Butovice	etage E-e ₁ Si
122	<i>Monograptus testis</i> Barr.	<i>Testograptus testis</i> (Barrande, 1850)	582/653, 654, 655	Borek	etage E-e ₁ Si
123	<i>Graptolithus colonus</i> Barr.	<i>Colonograptus colonus</i> (Barrande, 1850)	582/656, 657	Borek	etage E-e ₁ Si
124	<i>Graptolithus becki</i> Barr.	<i>Stimulograptus becki</i> (Barrande, 1850)	582/659	Želcovice	etage E-e ₁ Si
125	<i>Graptolithus priodon</i> Barr.	<i>Monograptus priodon</i> (Bronn, 1835)	582/660	Želcovice	etage E-e ₁ Si
126	<i>Monograptus bohemicus</i> Barr.	<i>Bohemograptus bohemicus</i> (Barrande, 1850)	582/661	Borek	etage E-e ₁ Si
127	<i>Graptolites spiralis</i> Geinitz	<i>Spirograptus spiralis</i> (Geinitz, 1842)	582/662	Butovice	etage E-e ₁ Si
128	<i>Monograptus proteus</i> Barr.	<i>Torquigraptus proteus</i> (Barrande, 1850)	582/664	Želcovice	etage E-e ₁ Si
129	<i>Graptolithus turriculatus</i> Barr.	<i>Spirograptus turriculatus</i> (Barrande, 1850)	582/665, 666	Želcovice	etage E-e ₁ Si
130	<i>Diplograptus palmeus</i> var. <i>tenuis</i> Barr.	<i>Parapetalolithus tenuis</i> (Barrande, 1850)	582/667	Želcovice	etage E-e ₁ Si ₁
131	<i>Retiolites geinitzianus</i> Barr.	<i>Retiolites geinitzianus</i> Barrande, 1850	582/668	Viskočilka	etage E-e ₁ Si ₁
132	<i>Rastrites linnaei</i> Barr.	<i>Rastrites linnaei</i> Barrande, 1850	582/670	Želcovice	etage E-e ₁ Si ₁

№	Назва таксону (за етикеткою)	Сучасна назва	Номер інвентарний	Місце збору	Вік
Тип Chordata					
Клас Acanthodii					
133	<i>Ctenacanthus bohemicus</i> Barr.	<i>Machaeracanthus bohemicus</i> (Barrande, 1872)	582/993	Švagerka	etage G-g ₁ De ₁
	<i>Ctenacanthus bohemicus</i> Barr.	<i>Machaeracanthus bohemicus</i> (Barrande, 1872)	582/994, 995	Lochkov	etage G-g ₁ De ₁
PLANTAE					
Тип Chlorophyta					
134	<i>Ischadites koenigii</i> Murchison	<i>Ischadites koenigii</i> Murchison	582/698, 699	Loděnice	etage E-e ₂ Si ₂
Тип Rhodophyta					
135	<i>Sphaerococcites scharyanus</i> Göpp.		582/996	St. Ivan	etage E-e ₂ Si

Кембрійські фосилії у другій (нетрилобітовій) частині колекції складають 0,7% загальної кількості екземплярів, ордовицькі — 28,4%, силурійські — 44,3%, девонські — 26,6% (рис. 4).

Органічний світ ордовику Богемського масиву представлений в колекції різними групами макрофауни нерівнозначного геологічного значення. Серед найважливіших, домінуючих груп фауни даного віку в колекції наявні стеблисті голкошкіри, що вели прикріплений спосіб життя (стилофори, гомойостейлії, цистоїдеї, або морські пузири), брахіоподи (представники рінхонеллат, лінгулат, строфоменат), ракоподібні (черепашкові рачки — остракоди). Також в колекції у складі ордовицької фауни присутні сцифозої (конуляріїди), молюски (бівальвії, га-

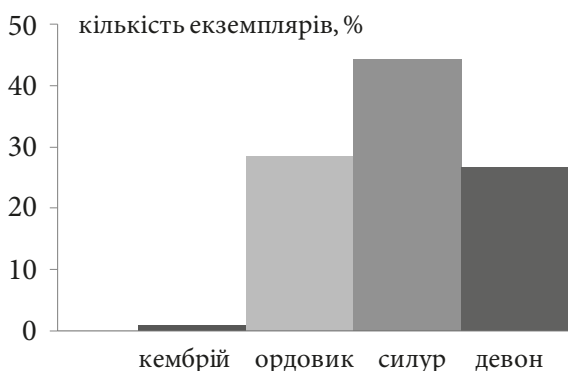

Рис. 4. Розподіл екземплярів біоти другої (нетрилобітової) частини колекції за віком.

Fig. 4. Distribution of biota specimens of the second part (non-trilobites) of the collection by age.

строподи, хіоліти), а також незвичні, достатньо рідкісні членистоногі — представники класу марелломорф.

Силурійські фосилії в колекції представлені, насамперед, найважливішою ортостратиграфічною групою фосилій раннього палеозою — граптолітами. Значущою групою, що відрізнялася великим різноманіттям в силурі, є підклас наутилоїдей, який репрезентовано в колекції шістьма рядами. Окремі групи викопних решток силуру, які відіграють значну роль у біостратиграфічних дослідженнях — морські лілії, табулятоморфні корали, брахіоподи — подані в колекції недостатньо повно. Наявність викопних решток молюсків (гастроподи, бівальвії, хіоліти, корнুলітиди), вищих ракоподібних (малакостраки), представників альгофлори (зелені та червоні водорості) надає значного розмаїття силурійським фосиліям у колекції.

Серед девонських фосилій Богемського масиву в колекції присутній найважливіший елемент фауни девону — гоніатити — представники підкласу амоноїдей. Різноманіття фауни девону у колекції демонструють табулятоморфні корали, молюски (гастроподи, бівальвії, тентакуліти), моховатки, брахіоподи, що пережили пишній розквіт, а також конуляріїди, вищі ракоподібні (малакостраки), черепашкові рачки (остракоди). Органічний світ девону, який називають ще «віком риб», репрезентують в колекції також рештки шипів, на які спиралися спинні плавці риб класу *Acantodii*.

Деякі з предметів подано на рис. 5.

Основним завданням стратиграфічних досліджень є геологічна кореляція одновікових відкладів віддалених одна від іншої територій. Провідну роль на даний момент при цьому має біостратиграфія, що опирається на дослідження палеонтологічних колекцій. У Відділі геології

Рис. 5. Викопні рештки біоти другої (нетрилобітової) частини колекції: 1 — рештки викопної зеленої водорості *Ischadites koenigii* Murchison (582/699); 2 — ядро сцифозої *Anaconularia anomala* Barr. = *Conularia anomala* Barr. (582/703); 3 — корал *Halysites* sp. (582/675); 4 — ядро гастроподи *Orthonychia elegans* Perner = *Capulus elegans* Barr. (582/743); 5 — відбитки бівальві *Cardiola interrupta* Barr. (582/774); 6 — ядро цефалоподи *Trochoceras trochoides* Barr. (582/816); 7 — викопні рештки морського пузиря *Aristocystites bohemicus* Barr. (582/695); 8 — рештки морської зірки *Asterias primula* (582/687) у конкреції; 9 — рештки стебла, рук із піннулами викопної морської лілії *Scyphocrinites elegans* Zenker (582/684); 10 — відбиток викопної марелломорфи *Furca Bohemica* Fritsch (582/998); 11 — рештки малакостраків *Ceratiocaris inaequalis* var. *decursata* Barr. (582/621, 622); 12 — відбитки граптоліта *Spirograptus turriculatus* Barr. = *Graptolithus turriculatus* Barr. (582/666) на поверхні плити сланцю.

Fig. 5. Remains of fossil biota of the second (non-trilobite) part of the collection: (1) remains of fossil green algae *Ischadites koenigii* Murchison (582/699); (2) steinkern of scyphoid *Anaconularia anomala* Barr. = *Conularia anomala* Barr. (582/703); (3) coral *Halysites* sp. (582/675); (4) steinkern of gastropod *Orthonychia elegans* Perner = *Capulus elegans* Barr. (582/743); (5) imprint of *Bivalvia Cardiola interrupta* Barr. (582/774); (6) steinkern of cephalopod *Trochoceras trochoides* Barr. (582/816); (7) fossil remains of Cystoidea *Aristocystites bohemicus* Barr. (582/695); (8) remains of starfish *Asterias primula* (582/687) in a concretion; (9) remains of the stem and arms with pinnules of the fossil Crinoidea *Scyphocrinites elegans* Zenker (582/684); (10) imprint of fossil marelomorph *Furca Bohemica* Fritsch (582/998); (11) remains of malacostracs *Ceratiocaris inaequalis* var. *decursata* Barr. (582/621, 622); (12) imprint of graptolite *Spirograptus turriculatus* Barr. = *Graptolithus turriculatus* Barr. (582/666) on the surface of shale slab.

ННПМ НАНУ зберігаються палеонтологічні колекції з розрізів нижньопалеозойських відкладів різних регіонів Європи. Деякі з них є стратотиповими районами ряду стратиграфічних підрозділів глобального значення, або в їх межах розташовані еталонні розрізи регіональних стратонів. Це, наприклад, десятки колекцій викопних решток верхнього докембрію–нижнього девону Подільського опорного розрізу (долина р. Дністер, Україна), який вважається однією з найбільш важливих стратиграфічних послідовностей глобального значення, а також колекція фауни з нижньопалеозойських відкладів острова Готланд (Швеція) за № 560, що містить 147 одиниць зберігання, що репрезентує силур Балтоскандії. Це створює передумови для використання предметів колекцій як порівняльного наукового матеріалу, що посилює наукову значущість колекції, що розглядається. Більшість предметів колекцій в найвищому ступені наділена інформативністю, атрактивністю, репрезентативністю і експресивністю, завдяки чому колекція має важливе освітнє і експозиційне значення.

Богемія була одним з перших регіонів, де відклади нижнього палеозою зазнали детальних досліджень. Вперше цю територію своїми біостратиграфічними дослідженнями зробив відомою видатний вчений Йоахім Барранд. Аналізуючи перелік видів, наявних у колекції, можна дійти висновку, що він значно дублює види, описані Й. Баррандом у його фундаментальній праці «*Système silurien du centre de la Bohême*» («Силурійська система центральної Богемії»). Геологічний вік предметів колекції позначено відповідно до позначень віку, прийнятих у працях Й. Барранда. Барранд поділив всі відклади «Богемського басейну» на серію ярусів («étages»), позначивши їх літерами латинського алфавіту від А до Н включно [Barrande 1852 a]. «Étages A–B» в сучасній інтерпретації відповідають докембрію, С — кембрію, D — ордовику, E — силуру, F, G, H — девону [Chlupáč 1999]. Крім того, «étage D» він поділив на п'ять верств: d₁, d₂, d₃, d₄, d₅, «étage E» на два: e₁, e₂, «étage F» на f₁, f₂, «étage G» на g₁, g₂, g₃, «étage H» на h₁, h₂, h₃ [Barrande 1852 a]. Всі 45 місцезнаходжень фауни, зазначені для предметів колекції, наявні у переліку місцезнаходжень фауни Барранда, що нараховує 188 найменувань [Chlupáč 1999]. Можна стверджувати, що колекція збиралася під впливом праці Й. Барранда.

Йоахім Барранд (1799–1883) — видатний французький та чеський учений із дуже яскравою долею. Інженер за освітою, захоплений природознавством. Француз за національністю, що прожив у Богемії більшу частину життя і присвятив себе біостратиграфічним дослідженням Богемського басейну. Цікавим фактом біографії вченого є те, що Й. Барранда було найнято наставником природничих наук онуку короля Франції Карла X Бурбона. Пов'язаний із королівською сім'єю, Й. Барранд супроводжував їх після революції 1830 р. в еміграцію, кінцевим пунктом якої стала Богемія (на той час входила до складу Австрійської імперії). У 1833 р. Й. Барранд залишив посаду наставника, остаточно оселившись у Празі, і прожив в Богемії понад 50 років [Horný & Turek 1999]. Був дуже плідним вченим-палеонтологом.

Наукова спадщина Й. Барранда — це насамперед «*Système silurien du centre de la Bohême*», видана у 22 томах формату in quarto. Займався підготовкою цієї капітальної праці та її виданням протягом 1850–80-х рр. В ній вчений описав і зобразив 3560 видів викопних решток з нижнього палеозою Богемії на 6887 сторінках та 1078 літографських пластинах [Horný & Turek 1999]. Видатний вітчизняний геолог і палеонтолог, академік О. О. Борисяк у 1935 р. охарактеризував працю «як найбільшу з відомих в геологічній літературі» [Borisyak 1935]. Геолог, професор Г. Михайловський відзначав: «навряд чи хтось із геологів залишив або ж залишить

майбутнім поколінням вчених таку красиву і багату літературну спадщину, як це зробив Барранд» [Mikhailovsky 1913]. Барранд вперше здійснив стратиграфічний поділ розрізу нижнього палеозою, виділивши в ньому яруси і три типи фауни: найдавнішу примордіальну (*faune primordiale*) ярусу С, другу (*faune seconde*) ярусу D (або нижньосилурійського відділу), третю (*faune troisième*) ярусів E, F, G, H (або верхньосилурійську) [Barrande 1852 a]. Всю фауну Барранд вважав силурійською, проте у сучасному розумінні її вік охоплює діапазон від середнього кембрію до середнього девону включно.

Спадщина Барранда — це також колекція екземплярів фауни, яку разом з усією необхідною документацією та бібліотекою вчений щедро заповідав Національному музею у Празі у 1881 році [Horný & Turek 1999].

Можна припустити, що колекція (за № 582) фауни з нижньопалеозойських відкладів Богемського масиву, що зберігається у Відділі геології, хоча і збиралася «слідами» наукових досліджень видатного вченого, але він, звичайно, до неї безпосереднього відношення не мав.

Історія колекції

Історія створення колекції сягає середини XIX ст. Традиція колекціонування предметів природознавства, що набула розвитку в XVIII ст., поширилась і на XIX ст., набуваючи при цьому більш наукового ухилу. Природознавство тоді цілком спиралося на збір і дослідження колекцій. Крім того, у другій половині XIX ст. відзначався безпрецедентний ріст музейного руху, що проявлялося в створенні, укрупненні та поширенні науково-природничих музеїв по всьому світу. Музейні предмети, поміщені в експозиціях, були покликани не тільки дивувати, вражати відвідувачів, а й пояснювати явища природи, задокументовані в цих предметах, тобто виконувати освітню (дидактичну) функцію. Так, в Лондоні, у Південному Кенсінгтоні, відкривається Природничий музей (British Museum of Natural History). Ростуть і розвиваються (в першу чергу, завдяки розширенню колекційного фонду) музеї континентальної Європи: Naturhistorisches Museum у Відні, the Museum d'Histoire Naturelle в Парижі, Musee Royal d'Histoire Naturelle de Belgique в Брюсселі, Національний музей у Празі і багато інших [Reiling & Spunarová 2005].

Крім того, в Європі створюються кабінети (музеї) при університетах і школах, які починають формувати природничі колекції як для наукової роботи, так і в освітніх цілях. Науково-природничі колекції для музеїв і університетів створювались не тільки науковцями особисто, але й були придбані, в значній мірі, шляхом закупівлі предметів природознавства [Kushnarev 1935; Reiling & Spunarová 2005].

Виходячи з етикеток, які супроводжують предмети колекції за № 582, її власником був Мінералогічний Кабінет Імператорського університету Святого Володимира (створений у 1834 р.). У Книзі надходжень Відділу геології ННПМ НАНУ джерелом надходження позначений Геологічний кабінет (виокремився з Мінералогічного кабінету у 1891 р.) Київського інституту народної освіти (КІНО). КІНО був створений на базі Імператорського університету Св. Володимира у 1920 р. [Verba *et al.* 2014].

У результаті пошукової роботи, проведеної в Державному архіві м. Києва стосовно історії надходження цієї колекції, встановлено, що Університетом «колекція богемських силурійських скам'янілостей» у кількості 1051 екземплярів придбана у 1874 р. «з Богемського Музею за допомогою професора Крейчі, геолога, інспектора та відповідального розпорядника мінералогічних та геологічних колекцій» шляхом покупки [Державний... 1874]⁹. Разом з колекцією скам'янілостей (найціннішою частиною якої були трилобіти), що складають характерологічну фауну Празького басейну, Університетом з Богемського музею була придбана «чудова» колекція мінералів у кількості 434 екз. Мінералогічна колекція була оцінена професором Крейчі у 600 талерів, палеонтологічна — в 500 талерів (рис. 6).

⁹ Державний архів м. Києва, Ф. 16, оп. 408, спр. 131, 37 арк.

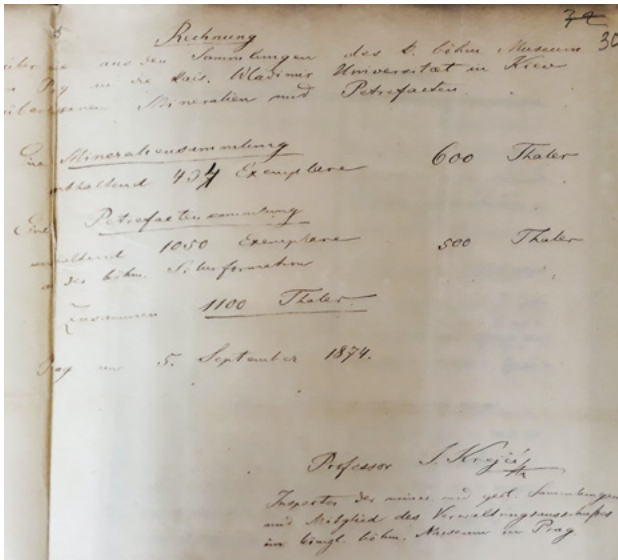

Рис. 6. Рахунок за колекцію, складений власноручно чеським професором Яном Крейчі, 1874 р.

Fig. 6. Invoice of the collection compiled by the Czech professor Jan Krejčí in 1874.

Костянтин Матвійович Феофілактів (1818–1901) — видатний вітчизняний вчений-петрограф, геолог, який займався регіонально-геологічними дослідженнями, геологічним картуванням, гідрогеологічними та інженерно-геологічними дослідженнями губерній Київського навчального округу та м. Києва; викладач, який заклав основи київської наукової школи геологів [Vokotey 1993; Moroz & Vokotey 1994]. Заслужений професор, декан фізико-математичного факультету Університету (1877–1880), ректор Університету (1880–1881), голова Київського товариства дослідників природи, завідувач Мінералогічним Кабінетом протягом 45 років: з 1846 по 1891р.

У період завідування К. М. Феофілактовим Мінералогічним кабінетом, останній суттєво розширився та поповнився мінералогічними та, особливо, палеонтологічними колекціями. При комплектуванні колекційного фонду Кабінету найбільше значення він надавав придбання колекцій тих епох, відклади яких представлені в районі губерній Київського навчального округу (тобто тих колекцій, що могли бути порівняльним науковим матеріалом) [Kushnarev 1935; Vokotey 1993]. Колекція, придбана у Богемському музеї, характеризувалася як одна з найцінніших серед колекцій палеонтологічного зібрання Мінералогічного, а з 1891 р. — Геологічного кабінету Університету. Стосовно цієї колекції, з архівних документів випливає, що незадовго до її придбання, а саме в 1873 р., київський професор К. М. Феофілактів був відраджений до Європи з «вченою» метою, а саме: відвідування Віденської Міжнародної виставки в Австрії, а також огляд геолого-мінералогічних зібрань у великих містах Європи та здійснення особистих геологічних екскурсій «найцікавішими місцевостями Італії, Франції та Німеччини» [Державний... 1872]¹². У процесі цієї поїздки ним було встановлено контакт із відомим на той час чеським професором Яном Крейчі.

Ян Крейчі (1825–1887) належить до провідних діячів чеського наукового, культурного та політичного життя другої половини XIX ст. Був видатним натуралістом, вченим-геологом,

Суму, еквівалентну 1100 талерам — 1247 рублів — було виплачено зі штатної суми, що виділялася Університетом на утримання Кабінету [Державний... 1874]. Вартість колекції досить значна, з огляду на те, що бюджет Мінералогічного кабінету на 1873 рік складав 1100 рублів, а платня консерватора (зберігача) — 500 рублів сріблом на рік [Державний... 1869]¹⁰, щомісячна платня сторожа Мінералогічного Кабінету на той час становила 7 рублів [Державний... 1866]¹¹. Юридично важливим є те, що і дотепер в Державному архіві м. Києва наявні документи стосовно транспортування та оплати за колекцію. Безпосередньо про придбання колекції перед Правлінням Університету клопотав завідувач Мінералогічного кабінету Університету, професор К. М. Феофілактів [Державний... 1874].

¹⁰ Державний архів м. Києва, Ф. 16, оп. 308, спр. 118, 19 арк.

¹¹ Державний архів м. Києва, Ф. 16, оп. 401, спр. 234, 8 арк.

¹² Державний архів м. Києва, Ф. 16, оп. 311, спр. 183, 327 арк.

викладачем, музейником, громадським діячем. Серед його заслуг — численні наукові праці з геології Чехії, здійснення геологічного картування Чехії; був професором геології Політехнічного, а потім Карлового університету в Празі, автором численних, у тому числі, й першого, підручників з геології для вищої школи, куратором геологічних колекцій у Музеї королівства Богемія (нині Національний музей — Národní muzeum), співредактором науково-популярного журналу «Živa», був також членом чеського Парламенту та Імператорської Ради. Співвітчизники дають найвищу оцінку діяльності Яна Крейчі, називаючи його «батьком чеської геології, чеських геологічних досліджень, фундатором чеської геологічної школи» [Čechová 1987].

В результаті геологічного картування Яном Крейчі у співавторстві з К. М. Ліпольдом (1860) була створена слідом за Баррандом власна схема стратиграфічного поділу нижньопалеозойських відкладів території Баррандієну. На схемі представлено літостратиграфічні підрозділи з назвами, які надано за типовими місцевостями, що частково використовуються і дотепер [Čechová 1987; Chlupáč 1999].

Широко відома в історії науки суперечка між Баррандом і Крейчі з приводу «колоній» у Богемському басейні. Сутність «теорії колоній» Барранда полягала у появі викопних решток, що характеризують давніші відклади, серед молодших у вигляді лінзоподібних скупчень. Це явище Барранд пояснював зміною фізико-географічних умов і міграціями під впливом цього фауни з одного місця в інше і назад слідом за мінливими умовами. Крейчі обґрунтовано розкритикував це припущення, пояснивши зміну фаун тектонічними порушеннями, що є істинним. Залишаючись переконаним у тому, що інтерпретація Барранда помилкова, Крейчі, однак, публічно відмовився від її критики і, більше того, заявив про свою згоду з Баррандом. Є думка, що Крейчі керувала спроба стерти розбіжності між Баррандом та чеською наукою і таким чином підготувати передумови для того, щоб Барранд присвятив свої унікальні палеонтологічні колекції Музею королівства Богемія [Čechová 1987].

Не остаточно з'ясована, але здається інтригуючою, «чеська частина історії колекції», що передувала передачі її до Києва. Ярлик, приклеєний на кожен зразок колекції № 582, містить напис «Collectio Zeidler», що в перекладі з латини вказує на її приналежність Zeidler (Зейдлеру) (рис. 7).

Рис. 7. Зразок з авторською етикеткою, складеною власноручно чеським професором Яном Крейчі, та ярликом «Collectio Zeidler».

Fig. 7. A specimen with an original label compiled by the Czech professor Jan Krejčí and with a tag 'Collectio Zeidler.'

Сучасником Барранда і навіть його суперником у зборах фосилій був Ієронім Зейдлер (1790–1870) [Horný & Turek 1999]. Ієронім Йозеф Зейдлер був священником римсько-католицької церкви та політиком в Австрійській імперії (до якої входила Чехія). У другій половині XIX ст. — член Імператорської Ради. Довгий час був настоятелем Страговського монастиря у Празі. Мав докторський ступінь з теології та працював як професор догматики та полемічного богослов'я на богословському факультеті Карлового Університету в Празі, був деканом цього факультету та ректором Університету [Šidlovský 2008; Surman 2018]. Колекціонував живопис.

Відомо, що Зейдлер був захоплений природознавством, його ім'я неодноразово з'являється серед передплатників на наукові та періодичні науково-популярні видання [Kořistka 1902]. Крім того, Зейдлер був ще й пристрасним колекціонером натуралій. Так, у 1907 р. чеський професор Антонін Фріч писав про Ієроніма Зейдлера: «... він з такою любов'ю прив'язався до

трилобітів, що купував по 40–50 ідентичних екземплярів за високою ціною і нерідко виявлявся обдуреним робітниками, які добували ці скам'янілості. Після його смерті музей насилу купив цю колекцію трилобітів за 4000 гульденів» [Horný&Turek 1999].

Слід додати, що саме видатному чеському досліднику Антоніну Фрічу належить найважливіша роль збереження для майбутніх поколінь найцінніших палеонтологічних колекцій Чехії. Антонін Фріч (1832–1913) — чеський зоолог, орнітолог, палеонтолог, геолог, що заклав основи формування науково-природничих колекцій у Національному музеї в Празі, та завідував зоологічною та палеонтологічною колекціями. З 1882 р. — професор Чеського університету, у 1892–1893 рр. — ректор університету. Його ім'я міцно увійшло в історію палеонтології завдяки фундаментальним роботам щодо викопної фауни відкладів крейдової системи Чехії і, особливо, щодо хребетних пермських осадових утворень Чехії¹³. Піонер у галузі гідробіологічних досліджень. Видатний фахівець у галузі природничої музеології, особливо геологічного музеєзнавства [Kořistka 1902].

Тісно контактував з професором Яном Крейчі в Комітеті з наукових досліджень Богемії. Завдяки їх з Крейчі спільній роботі та докладанню зусиль щодо збереження унікальної колекції Й. Барранда (яка формувалася протягом 50 років), вона була заповідана її автором Чеському музею та передана туди. Зазначається також, що, «крім власних зборів, Антонін Фріч невпинно дбав про розвиток чеської геологічної колекції, залучаючи покровителів, рятуючи важливі для країни приватні колекції, і неодноразово йому доводилося пропонувати власні кошти або надавати великі суми в борг, перш ніж вдавалося отримати бажане рішення музейного товариства, комітету або провінційних зборів. Так, «його дії заслуговують на подяку за порятунок дуже цінної колекції абата Зейдлера» [Kořistka 1902].

Зіставивши факти, дати, події, дані про контакти, можна припустити, що колекція Ієроніма Зейдлера (можливо, її частина), що складалася з великої кількості дублетного матеріалу, могла бути продана Університету Святого Володимира в Києві.

Заснований у 1927 р. та очолений академіком П. А. Тутковським Геологічний музей успадкував від Університету найціннішу в науковому відношенні частину палеонтологічного зібрання¹⁴. В результаті розподілу майна між КІНО та Музеєм колекція надійшла до Музею, наступником якого є Відділ геології ННПМ НАНУ. Протягом свого «життя» колекція була об'єктом розподілу між різними установами неодноразово. Передавання колекції супроводжувалося її переміщенням з однієї будівлі до іншої, вона зазнала евакуації у 1915–1916 рр. до м. Саратова, була повернена, пережила також часи окупації Києва (1941–1943 рр.), але збереглася.

Висновки

Старовинна регіональна палеонтологічна колекція викопних решток нижньопалеозойського віку Богемського масиву (Чехія), що зберігається у Відділі геології ННПМ НАНУ за № 582, має значну наукову, освітню, експозиційну та історичну цінність.

Окремі групи фауни колекції підлягають ревізії і можуть виступити об'єктом дослідження численних наукових робіт.

Завдяки дослідженню історичної складової цінності колекції, відкриваються нові факти та сторінки в історії науки, а також установ, організацій і навіть країн; простежуються їх зв'язки, відтворюються картини минулого.

Вивчення і популяризація цих пам'яток можуть бути передумовами для розвитку міжмузейного співробітництва на сучасному етапі.

¹³ Дослідження крейдових відкладів Фріч проводив у тісній співпраці з Крейчі, останній вивчав їх з погляду стратиграфії та тектоніки.

¹⁴ П. А. Тутковський, до речі, в 1884–1895 рр. виконував обов'язки консерватора Мінералогічного та Геологічного кабінетів і був добре обізнаний з колекційним фондом цих науково-допоміжних установ Університету.

References

- Barrande, J. 1852 a. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol.1. *Crustacés: Trilobites*. [1st part: Paleontological research. Vol. 1. *Crustaceans: Trilobites*.] À Prague, À Paris, 1–935.
- Barrande, J. 1852 b. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 1. *Planches. Crustacés: Trilobites*. [1st part: Paleontological research. Vol. 1. *Plates. Crustaceans: Trilobites*.] À Prague, À Paris.
- Barrande, J. 1865. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 2. *Céphalopodes. 1ère série: planches 1 à 107*. [1st part: Paleontological research. Vol. 2. *Cephalopods. 1st series: plates 1 to 107*.] À Prague, À Paris.
- Barrande, J. 1866. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 2. *Céphalopodes. 2me série: planches 108 à 244*. [1st part: Paleontological research. Vol. 2. *Cephalopods. 2nd series: plates 108 to 244*.] À Prague, À Paris.
- Barrande, J. 1867. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 3. *Classe des mollusques: ordre des ptéropodes*. [1st part: Paleontological research. Vol. 3. *Class Molluscs: Order Pteropoda*.] À Prague, À Paris, 1–179.
- Barrande, J. 1868. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 2. *Céphalopodes. 3me série: planches 245 à 350*. [1st part: Paleontological research. Vol. 2. *Cephalopods. 3rd series: plates 245 to 350*.] À Prague, À Paris.
- Barrande, J. 1870. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 2. *Céphalopodes. 4me série: planches 351 à 460*. [1st part: Paleontological research. Vol. 2. *Cephalopods. 4th series: plates 351 to 460*.] À Prague, À Paris.
- Barrande, J. 1872. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. *Supplément au vol. 1. Trilobites, crustacés divers et poissons. Planches*. [1st part: Paleontological research. *Supplement to vol. 1. Trilobites, various crustaceans and fish. Plates*.] À Prague, A Paris, 1–70.
- Barrande, J. 1879 a. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 5. *Classe des mollusques: ordre des Brachiopodes. Trois chapitres de texte et Planches 1–71*. [1st part: Paleontological research. Vol. 5. *Class of Molluscs: Order of Brachiopods. Three text chapters and Plates 1–71*.] À Prague, À Paris, 1–226.
- Barrande, J. 1879 b. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 5. *Classe des mollusques: ordre des Brachiopodes. Planches 72 a 153*. [1st part: Paleontological research. Vol. 5. *Class of Molluscs: Order of Brachiopods. Plates 72 to 153*.] À Prague, A Paris.
- Barrande, J. 1881 a. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 6. *Classe des mollusques: ordre des Acéphalés. Quatre chapitres de texte et Planches 1 a 48*. [1st part: Paleontological research. Vol. 6. *Class of Molluscs: order of Acephales. Four text chapters and Plates 1 to 48*.] À Prague, À Paris, 1–342.
- Barrande, J. 1881 b. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 6. *Classe des mollusques: ordre des Acéphalés. Quatre chapitres de texte et Planches 49 a 154*. [1st part: Paleontological research. Vol. 6. *Class of Molluscs: order of Acephales. Four text chapters and Plates 49 to 154*.] À Prague À Paris. [In French]
- Barrande, J. 1881 c. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 6. *Classe des mollusques : ordre des Acéphalés. Quatre chapitres de texte et Planches 155 a 254*. [1st part: Paleontological research. Vol. 6. *Class of Molluscs: order of Acephales. Four text chapters and Plates 155 to 254*.] À Prague À Paris.
- Barrande, J. 1881 d. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 6. *Classe des mollusques : ordre des Acéphalés. Quatre chapitres de texte et Planches 255 a 361*. [1st part: Paleontological research. Vol. 6. *Class of Molluscs: order of Acephales. Four text chapters and Plates 255 to 361*.] À Prague À Paris.
- Barrande, J. 1903. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 4. *Gastéropodes (par le Doct. J. Perner). Tome 1. Texte (Patellidae et Bellerophonitidae) et planches 1 a 89*. [1st part: Paleontological research. Vol. 4. *Gastropods (by Doct. J. Perner). Tome 1. Text (Patellidae and Bellerophonitidae) and plates 1 to 89*.] Prague, Leipsic [Prague, Leipzig], 1–164.
- Barrande, J. 1907. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 4. *Gastéropodes (par le Doct. J. Perner). Tome 2. Texte et planches 90–175*.

- [1st part: Paleontological research. Vol. 4. *Gastropods* (by Doct. J. Perner). Tome 2. *Text and plates 90–175*]. Prague, Leipsic [Prague, Leipzig], 1–380.
- Barrande, J. 1911. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 4. *Gastéropodes* (par le Doct. J. Perner). Tome 3. *Texte et planches 176–247*. [1st part: Paleontological research. Vol. 4. *Gastropods* (by Doct. J. Perner). Tome 3. *Text and plates 176–247*.] Prague, Leipsic [Prague, Leipzig], 1–681.
- Barrande, J., F. Počta. 1894. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 8. Tome 1. *Bryozoaires, Hydrozoaires et partie des Anthozoaires. Texte et planches 21*. [1st part: Paleontological researches. Vol. 8. Tome 1. *Bryozoa, Hydrozoa and part of the Anthozoa. Text and plates 21*.] Prague, 1–230.
- Barrande, J., F. Počta. 1902. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 8. Tome 2. *Anthozoaires et Alcyonaires. Texte et planches 99*. [1st part: Palaeontological researches Vol. 8. Tome 2. *Anthozoa and Alcyonaria. Text and plates 99*.] Prague, 1–347.
- Barrande, J., W. H. Waagen, J. Jahn. 1899. *Système silurien du centre de la Bohême* [Silurian system of Central Bohemia]. 1ère partie: Recherches paléontologiques. Vol. 7. *Classe des Échinodermes : ordre des Cystidees*. [1st part: Paleontological research. Vol. 7. *Class Echinodermata: Order of Cystidees*.] Prague, 1–233.
- Bokotey, V. V. 1993. K. M. Feofilaktov and the Kyiv School of Geologists. *Geologičnij žurnal (Geological Journal)*, 5: 131–135. [In Russian]
- Borisyak, A. A. 1935. *Kurs Istoricheskoy Geologii [Course of Historical Geology]*. 4th edition. The main editorial office of geological exploration and geodesic literature, Leningrad, Moscow, 1–423. [In Russian]
- Bruthansova, Ja., O. Fatka, P. Budil, Ji. Kral. 2007. 230 years of trilobite research in the Czech Republic. In: Mikulic, D. G., E. Landing, J. Kluessendorf (eds). *Fabulous fossils—300 years of worldwide research on trilobites*. New York State Museum Bulletin 507. The University of the State New York, The State Education Department, 51–79.
- Chlupáč, I. 1999. Barrande's stratigraphic concepts, paleontological localities and tradition — comparison with the present state. *Journal of the Czech Geological Society*, 44/1-2: 3–30.
- Čechová, V. 1987. *Geolog Jan Krejčí: sborník prací k 100 výročí úmrtí Jana Krejčího [Geologist Jan Krejčí: collection of works on the 100th anniversary of Jan Krejčí's death]*. Central Institute of Geology (Czech Republic), 1–50.
- Fatka, O. and J. Kvaček (ed.). 2006. *Excursion field guide of the 7th European Palaeobotany-Palynology Conference, held in Prague, 6–12 September 2006*. National Museum, Prague, 1–91.
- Horný, R., V. Turek. 1999. *Joachim Barrande (1799–1883). Život, dílo a odkaz světové paleontologii. His life, work and heritage to world paleontology. Vie, oeuvre et legs a la paléontologie mondiale*. National Museum, Natural History Museum, Prague, 1–56. [In Czech, in English, in French]
- Inostrantsev, A. A. 1903. *Geologiya. Obshchij kurs [Geology. General course]*. In two volumes. Volume II. *Istoricheskaya geologiya [Historical geology]*. St. Petersburg, 1–572. [In Russian]
- Kořístka, K. (comp.). 1902. *Antonín Frič: vzpomínky k sedmdesátým narozeninám [Antonín Frič: memories of his seventieth birthday]*. Printed by Dr. Edvard Grégr, in Prague, 1–79.
- Kushnarev, M. A. (ed.). 1935. *Rozvytok nauky v Kyivskomu universyteti za sto rokov [Development of science in Kyiv University for a hundred years]*. Publishing House of Kyiv State University, Kyiv, 1–294. [In Ukrainian]
- Mikhailovsky, G. 1913. *Istoricheskaya geologiya [Historical geology]*. Issue 1. St. Petersburg, 1–355. [In Russian]
- Moroz, S. A., V. V. Bokotey. 1994. Scientific schools of geologists in Kyiv University (19–early 20 centuries). *Visnyk of Taras Shevchenko National University of Kyiv: Geology*, 12: 28–34. [In Ukrainian]
- Orlov, Yu. A. 1960. *Osnovy geologii [Fundamentals of paleontology]*. In 15 volumes. Volume 8. *Chlenistonogie (trilobitoobraznye i rakoobraznye)*. [Arthropods (trilobites and crustaceans)]. Ed. N. E. Chernysheva. State Scientific and Technical Publishing House of Literature on Geology and Subsoil Protection, Moscow, 1–517. [In Russian]
- Perner, J. 1894. *Etudes sur la graptolites de Boheme. Suite de l'ouvrage: Systeme silurien du centre de la Boheme (par J. Barande) [Studies on the graptolites of Bohemia. Continuation of the work: Silurian system of Central Bohemia]*. 1ère partie: Structure microscopique des genres Monograptus et Retiolites [1st part: Microscopic structure of the genera Monograptus and Retiolites]. Prague, 1–20.
- Perner, J. 1897. *Etudes sur la graptolites de Boheme. Suite de l'ouvrage: Systeme silurien du centre de la Boheme (par J. Barande) [Studies on the graptolites of Bohemia. Continuation of the work: Silurian system of Central Bohemia (by J. Barande)]*. 3 ieme partie: Monographie des graptolites de l'etage E. Section A. [3rd part: Monograph of the graptolites of stage E. Section A.] Prague, 1–40.
- Perner, J. 1899. *Etudes sur la graptolites de Boheme. Suite de l'ouvrage: Systeme silurien du centre de la Boheme (par J. Barande) [Studies on the graptolites of Bohemia. Continuation of the work: Silurian system of Central Bohemia (by J. Barande)]*. 3 ieme partie: Monographie des graptolites de l'etage E. Section B. [3rd part: Monograph of the graptolites of stage E. Section B] Prague, 1–36.

- Reiling, H., T. Spunarova. 2005. Vaclav Frič (1839–1916) and his influence on collecting natural history. *Journal of the History of Collections*, 1 (17): 23–43.
- Šidlovský, E. G. [ed.] 2008. *L'Abate Hieronymus Joseph Zeidler e il suo "Diarium" degli anni 1869–1870* [Abbot Hieronymus Joseph Zeidler and his 'Diarium' from 1869–1870]. Strahov Library, Royal Canonry of the Premonstratensians at Strahov, Prague, 1–413. [In Italian]
- Surman, J. 2018. *Universities in Imperial Austria 1848–1918: A Social History of a Multilingual Space*. Purdue University Press, 1–458.
- Verba, I. V., O. V. Verbovy, T. Yu. Gorban et al. 2014. *Istoriia Kyivskoho universytetu* [The history of Kyiv University]. Publishing and Printing Center "Kyiv University", Kyiv, 1–895. [In Ukrainian]